

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

1 Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, baa na'goní'íi baa gozhóni díńko begodezt'i';

2 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi'dí' díi baa k'e'eshchij, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nań, shinal'a'á nádihyú ilch'í'gole' doleelí del'a'.

3 Da'igolíyyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehń bádihyú ilch'í'daagohle', intín ilk'ídezdohgo bá ádaahle', niigo.

4 Áik'ehgo John da'igolíyyú baptize ádaagole', nnee yich'í' yádaakti'go gádaayilnii, Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinchó'híi bigha nohwaa nágodit'aah doleel.

5 Judéa dahot'éhé ni' goz'aadí' la'íi Jerúsalem golzeedí' baa nánzáá, ái dawa bi'ádaat'e' nchó'íi yaa nanádaagosni'dá' túnlííníi Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

6 John bidiyagé bighán ha'i'áhíi bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihíi bilgo bihidán lék'e;

7 Nnee yich'í' yádaakti'go ganíi, Shiké'dí' la' shi-tisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnéhgo biket'óol k'e'ish'adzhi' ndi doo bik'eh sitíi da.

8 Shíhíi tú bee baptize ádaanohwishlaa: áídá' án Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'íi doleel.

9 Áí benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Názareth holzeedí' ch'ínyáadá', túnlííní, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíílaa.

10 Tú biyi'dí' hanáádzaadá' dagoshch'í' yáá iłts'á' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yiłtsaa:

11 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aa, ShiYe' shił nzhóni níí, naa shił gozhóq.

12 Dagoshch'í' Holy Spirit nabiłaago da'igolíyyú obinyood.

13 Satan nabíntaahgo ákú da'igolíyyú dizdin behiskaa; tsétaahgo daagolíni bíłgo; áígee Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolínní baa hikaigo bich'odaazni' lək'e.

14 John ha'áneztíhíí bikédí'go Jesus Gálileeyú nýáá, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa na'goni'íí baa gozhóni yaa yałti'go,

15 Gáníí, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aahíí biká' nagowaa; nohwinchó'íí bits'á'zhí' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohłłaa le'.

16 Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', Simon bik'isn Andrew bíłgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiłtsaa: áí lóg hadaayileehíí daanłi.

17 Jesus gádaabiłni, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehí k'ehgo nnee shá nádaahohłłahgo ánohwishle'.

18 Áík'ehgo dagoshch'í' lóg behaidléhé nanest'ólihíí da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lək'e.

19 Áídí' dahnádiidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bíłgo yiłtsaa, áí tsina'eelíí yiyi'

naháztaq, nanestl'ólihíí nádaiłkadgo.

20 Dagoshch'ı', Yushdé', biłñii: áík'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidíı biłgo da'akú tsina'eehíı yiyi' naháztaqadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

21 Áídı' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'ı' Jews daagodnısiníı bijıı ha'ánátséh goz'aq yuıe' ha'ayáago ilch'ígó'aah lək'e.

22 Áıgee ilch'ígót'aahıı yaa bił díyadaagot'ee: yebik'ehıı k'ehgo yıl ch'ígó'aahıı bigħa, doo begoz'aanıı ye'ik'eda'ilchıhi ádaat'eehıı k'ehgo da.

23 Jews ha'ánátséh goz'aq yuıe' nıee la' spirit nchı'ı biyi' golınihi sidaa lək'e; án nádidilghaazhgo,

24 Gánıı, Doo nohwaa nanıaa da; hago láq át'éégo nohwich'ı' goń'aahgo ánt'ıı, Jesus, Názařehdı' nanıahi? Ya' da'ılıı nohwılchııyú nyaa née? Shıı nıgonsı, hadın ánt'ııhıı, Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı'go Dilzıhgo Nııni.

25 Jesus nıdzilgo hadziigo gáyılñii, Handziıh hela', an biyi'dı' hannáh.

26 Áık'ehgo spirit nchı'ıhıı nıee nádinıgısdá' ádııd nádıdilghaazhgo biyi'dı' halwod.

27 Nıee dawa bił díyadaagot'eego nałıdaadilkid gádaanııgo, Díı nt'é láhi? Ánıı zhá ilch'ígó'aahi láq. Yebik'ehgo spirits daançı'ıı yich'ı' hadziigo ndı daabıdits'ag.

28 Dagoshch'ı' Gálılee golzeehıı dahot'éhé nı'éeıgo baa ch'ıniı dıdezđlaad lək'e.

29 Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázehdı' ch'ınákaigo Simon hik'e Andrew bigowı yuıe' ha'ákai.

30 Ákóıe' Simon bi'aahıı báq nezgaigo sıtıı;

áik'ehgo dagoshch'ì' Jesus yił nadaagosni'.

31 Baa nyaáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyíílaa; dagoshch'ì' nezgai n'íí bits'á' gonyáá, áídí nádiidzaago yá da'dezné'.

32 O'i'áázhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihíí dawa, ła'íí ch'iidn isnáh ádaabiłsiníí Jesus bich'ì'yú bił nch'ehekai.

33 Áí kìh goznìlgee daagolíníí dawa dadáńgee baa ła'adzaa.

34 Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihíí łaágo nádaayilzii, ła'íí ch'iidn łaágo haineheyood; ch'iidnhíí bídaagołshíí bighą Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnii lək'e.

35 T'ahbiyú doo hwahá got'ìih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaąd.

36 Simon hik'e yił nakaihíí biłgo biké'yú okai.

37 Baa hikaigo gádaabiłnii, Nńee dawa hadaanintaah.

38 Áík'ehgo Jesus gáníí, Noo', łahyúgo kìh nagoznilyú náádokáh, ákú nńee bich'ì' yánádaahoshti'; díí bighą niyáhi.

39 Áídí' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánálséh nagoznìl yunę' nńee yich'ì' yakti'go naghaa, ła'íí ch'iidn haineheyood lək'e.

40 Nńee lóód doo ínádìh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'ì' hilzhiizhgo náyokaąh, gáníigo, Nashínlziihíí bik'eh síntìigo nígonsì, hánt'ìyyúgo náshínlziih.

41 Áík'ehgo nńeehíí Jesus yaa ch'oba'go yich'ì' dahdidilniídí' yee delniihgo, Hasht'íí; nándziih, yiłnii.

42 Áí yihñiida' dagoshch'i' lóód n'íí ínásdijidgo nñeehíí nádzii lèk'e.

43 Jesus bich'i' hadziida' obi'a';

44 Gábiñiigo, Hadín dánko bił nagolñi' hela': ti'i, okaqah yebik'ehi bich'i' ch'i'nah ádnle'go, Moses ngon'áá lèk'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa nné', áík'ehgo nándziihíí nñee yídaagoksì doleeł.

45 Áída' da'ádzaayú yaa nagolñi'go deyaa, dahot'éhé ch'ini didezdaad, áí bigha Jesus doo dayúweh kih goznilyú ch'i'nah aanádaa da, da'igolíyú zhá naghaa: áída' ilch'i'dí' nñee baa náñtsáá lèk'e.

2

1 Áídí' da'kwíí iskaago Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sídaa, daañii.

2 Dagoshch'i' nñee láágo baa náñtsáá, dázhó doo hagee nágost'aa da, dáádítih bahyú ndi: áígee yati' nt'éhi yaa yahti' lèk'e.

3 Áígee nñee la' baa hikai, díí'i hilt'eego nñee di'ili baa daiskaago,

4 Ch'ilaqadhíí bigha Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kih biká'híí yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: áí aał ch'i'í'ángo ádaizlaadí' di'ilihíí yiká' sitiiníí bee nkedaiztij.

5 Daabi'odla' Jesus yígóksjida' di'ilihíí gáyihñii, Shiye', nincho'híí bigha dák'ad naa nágodet'aah.

6 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztáa, dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaañii,

7 Hant'é bigha dí nnee Bik'ehgo'ihinań ádil'ijgo aní laa? Hadín lá konchó'híi bigha kaa nágode'aah? Bik'ehgo'ihinań zhá go'íi.

8 Na'ídaadilkidíí Jesus dagoshch'í' biyi'siziiníí bee yígolsiídggo gáyilnii, Nt'é bigha na'ídaadołkid?

9 Hadíihíi doo nyeego di'ilihíi álch'iniih da, Ninchó'híi bigha naa nágodet'aah; dagohíi, Nádndáh, biká' síntiiníi dahnádnne'go dahnńáh?

10 Ni'gosdzán biká' nnee binchó'híi bigha baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bidaagonołsi doleel'híi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyilnńiid,)

11 Nádndáhgo biká' síntiiníi dahnádnne'go gowayú nádndáh, niłdishnii.

12 Dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitíi n'íi dahnáyine'go dawa bińáál ch'ínyáá; áik'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzigo gádaanii, Doohwahá áik'ehgo daahiiltséhi da.

13 Áidí' Jesus túsikaaníi bahyú ch'ínánádzaadá' nnee baa nanánłsáá, áígee yił ch'ídaagoz'aa.

14 Jesus higaałgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'niłígee sidaago yiłtsaądá' gáyilnii, Shiké' dahnńáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

15 Áidí' Levi bigowa yune' Jesus iyaągo nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niłkíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi láągo Jesus hik'e bitsilke'yu biłgo itah da'iyągo dahdinezbih; nnee gádaat'eehíi láągo Jesus biké' anáseeł lék'e.

16 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanlíni biłgo tax bich'í' nadaahi'niłkíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi Jesus yił da'iyągo

daayiltsaąądá' bitsilke'yu gádaayih̄nii, Nt'é bigha tax bich'ı̄' nadaahi'niikı̄ı' la'ı̄ı' n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahı̄ı' Jesus yił da'iyaa?

17 Jesus áı' yidezts'aąądá' gádaabih̄nii, Doo hago'ádaat'ee dahı̄ı' izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanniihı̄ı' zhá: shı̄ı' n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahı̄ı', Nohwinch'ı̄ı' bits'á'zhı̄ı' ádaahne', bildishnı̄ı'yú níyáá, áı́dá' n̄nee dáı̄ı'ehyú ádaat'eehı̄ı' doo ágáldishnı̄ı'yú níyáá da.

18 John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlını bit-silke'yu dáshıná' da'okaaḥ ni': áık'ehgo Jesus yaa hikaigo gánı̄ı', Nt'é bigha John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshıná' da'okaaḥ, áı́dá' ni nit-silke'yu doo dáshıná' da'okaaḥ da?

19 Jesus gádaabih̄nii, Ya' ni'ın̄éhgee n̄nee ı̄la'ádaat'eehı̄ı' n̄nee niın̄éhı̄ı' yił nakaiyúgo dáshıná' da'okaaḥ née? Dah, n̄nee niın̄éhı̄ı' yił nakaiyúgo doo dáshıná' da'okaaḥ at'ée da.

20 Dahagee n̄nee niın̄éhı̄ı' bits'á' nádilteeh ndi at'ée, áı̄gee dáshıná' da'okaaḥ doleeł.

21 Ko'ı̄ı' dénch'ó'ehı̄ı' doo nak'á' ánı́déhı̄ı' bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánı́déhı̄ı' ı̄lhanighángo dayúwehégo onanádlaad.

22 La'ı̄ı' wine ánı́ alzaahı̄ı' ikágé wine benaktinı̄ı' dénch'ó'ehı̄ı' doo biyi' tádaach'ını̄ı' da; ágách'idzaayúgo wine ánı́ alzaa'ihı̄ı' ikágé yidı̄ı'dohgo na'nil, áık'ehgo winehı̄ı' aął ha'ijool, la'ı̄ı' ikágéhı̄ı' kots'á' yiłch'óḥ: áı́dá' wine ánı́ alzaa'ihı̄ı' wine benaktinı̄ı' ánı́déhı̄ı' zhá biyi' tádaach'ını̄ı'.

23 Łah Jews daagodnı̄ı'sinii bijı̄ı' Jesus tı̄'oh naghái hentı̄ı'nı̄ı' yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yił hikaahgo tı̄'oh naghái binest'á' nadaayinı̄ı' nkegonyaa.

24 Phárisees daanlíni Jesus gádaayih̄nii, Dín'íj, nt'é bigh̄a godilziníí bijj̄i doo baa nach'ighaa dahíi nitsilke'yu yaa nakai?

25 Jesus gádaabih̄nii, Ya' David hik'e yil nakaihíi bilgo idán ád̄ihgo shiná' daasiljigo, hago ádaasdzaa lán shihíi doo hwahá baa da'ohshiih da née?

26 Abíathar okaḗah yebik'ehi da'tiséyú sitj̄idá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ daach'okaḗah goz'aḗa yune' ha'ayáágo, bán Bik'ehgo'ih̄i'nañ ye'okaḗahgo baa hi'né'go nii'né' n'íi náidnné'go yiyaa, la'íi yil nakaihíi aldó' la' yá'nné' lék'e; áí bánhíi okaḗah yedaabik'ehi zh̄a daayiyaaḗgo goz'ánihi.

27 Jesus gádaabih̄nii, Godilziníí bijj̄i n̄nee bá alzaa, doo n̄nee godilziníí bijj̄i bá alzaa da:

28 Áí bigh̄a shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, godilziníí bijj̄i ndi beshik'eh.

3

1 Jesus Jews ha'ánálséh goz'aḗa yune' ha'anánádzaago n̄nee bigan dała'ázhiñéé binawod ásdj̄idi ákone' itah sidaa.

2 Áík'ehgo Jesus daabich'in'íj, godilziníí bijj̄i áí n̄neehíi náyilziih sh̄i daabich'o'núigo; ágádzaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíi bigh̄a.

3 Jesus n̄nee bigan binawod ásdj̄idi, Kodé' hizj̄i, yih̄nii.

4 Áídí' n̄nee daabinel'íiníi gádaayih̄nii, Ya' godilziníí bijj̄i n̄t'éégo ách'ít'j̄igo goz'aḗa née, dagohíi nch̄o'i bee ách'ít'j̄igo née? Ya' n̄nee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'iziltheego née? Áídá' doo nt'é daan̄ii da.

5 Bijí daantl'izíí bigha Jesus doo bil gozhóo dago déhashkeego nnee yitah déz'iidá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlñih, yilñii. Áík'ehgo bich'í' dahdidilñiigo bigan nádzii, lahzhinéhíí ga'at'éé násdlijí.

6 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'ini bilgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchijí.

7 Jesus bitsilke'yu bilgo túsikaayú dahiskai: nnee láágo Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onaksáá,

8 Jerúsalemdí' aldó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlíiníí hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízigo ánát'ijl'íí ya'ikodaanzijigo baa nánksáá.

9 Akú nnee lááhíí bigha Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Nnee doo daashijizh da doleelgo t'ahkodá' tsina'eel alts'íséhi kozhí' shá nno'eel.

10 Nnee láágo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzigo bik'izhí' daalishjizh lək'e.

11 Spirits daanchó'íí dahagee daabo'ijgee biyahzhí' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ánt'ij, daanijigo.

12 Ch'ídaashinoh'aah hela', daayilñii.

13 Áídí' Jesus wá'zhí' hayaadá' yil nakai doleelíí, Yushdé', daayilñiid: áík'ehgo baa hikai lək'e.

14 Bitsilke'yu doleelíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yádaakti'yú daido'aalgo,

15 Itah at'éégo daannihíí nádaayilzihgo, ch'iidn aldó' hadainihiyóódogo binawod baa daadest'aa:

16 Simon holzéhi Peter aldó' yizhi' yá áyíílaahi;

17 Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John bilgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayiizlaa, i'ñiihíí

k'a'at'éégo golzeego ágolzee:

¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni,

¹⁹ Ła'íi Judas Iscáriot, ch'íbido'aakíi: ái hayinildá' kịh yune' ha'akai lẹk'e.

²⁰ Áígee nnee dázhó ląągo ıla'ánánádzaa, áik'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyąą da.

²¹ Bik'íi ya'ikodaanzjídá' biká okai; Biini' édił ląą, daaniigo.

²² Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi Jerúsalemđi' hikai-híi gádaani, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizij lągo, án binawodíi bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabilni lẹk'e.

²³ Áídí' Jesus begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi, Yushdé', daayilniigo, na'goni'íi bee bil ch'ígó'aahgo gáníi, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíi hádi'nidzood doleeł?

²⁴ Nnee dałaháyú binant'a' golíinií dabíi ılch'i' nanádaagonłkaadyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da.

²⁵ Dałá' naháztaaníi dabíi ılł'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da.

²⁶ Áik'ehgo Satan dabíi ıch'i' naná'idziidgo ádaagodet'ąyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengonáh.

²⁷ Doo hadín nnee nalwodi bigową yune' ha'agháhgo dawahá bíyéehíi yino'jij at'éé da, ntsé nnee nalwodíi kłiłł'qoyúgo zhá; áídá' dawahá bíyéehíi yits'ą' yin'jij.

²⁸ Da'aniigo gádaanohwłdışni, Nnee binchq'íi dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań

nchọ'go baa yách'ilti'íí ndi áldó':

²⁹ Áídá' Holy Spirit dénchọ'go baa yách'ilti'yúgohíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazhì' bìl ch'ígodeehíí bee bá goz'ąą:

³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Ch'iidn biyi' golíí láá, daabìłniihíí bighą Jesus díí k'ehgo yałti' lẹk'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaa bìlgo akú hikai, dadányú nadaazì'dá' bich'ì' oda'is'a', Yushdé', daabìłniiigo.

³² Nnee láągo binaayú naháztaaníí gádaabìłnii, Ni-maa ła'íí nik'isyú dadányú nazìí, níka daantaahgo.

³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bìłnii.

³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'ìí dá' gáníí, Kúnko shimaa ła'íí shik'isyú.

³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihì'nań dáhát'ííyú ánát'ìłhíí, shik'isn dagohíí shilah ła'íí shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaníí bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee láągo baa nánłsąą, áík'ehgo tsina'eelíí yihiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábąayú ıla'adzaa lẹk'e.

² Áígee na'goni'íí yee láągo yil ch'ígó'aah gáníigo,

³ Ídaayesółts'ąą; k'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá,

⁴ K'edileegee k'edilzìí ła' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' ıla'adzaago ął nádaihezlaa.

⁵ Ła' k'edilzìí tsétahyú nanehezdee, akú leezh doo dážhọ láąyú da; leezh da'ayáháhíí bighą dagoshch'ì' hadaazhjeed:

⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dahíí bighą nádaahesgą.

7 Ła'ihí hosh bitahyú nanehezdee, áik'ehgo hoshihí ighánłsaągo nadaistseedgo binest'ą' da'ádłh.

8 Ła' k'edilzłí łeezh nłt'ééyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedi' nchaa daasilłigo nest'án áyılłaa, łá' tádin, łá'łł gostądin, łá'łł dałá'á gonenadłn bitisyú ánłłaa.

9 Hadłn bijeyi' golłnłł íyéstł'ąą le', nłi, Jesus.

10 Jesus dasahndi nłee łá' t'ah bınaayú nadaazł'łł bitsılke'yu bılgo nabıdaadılkidgo gádaabılłnłi, łłch'łgót'aahgo na'gonł'łł bee nohwłł nadaagosłłłł'łł nt'é nłłigo ánłłi?

11 Áık'ehgo gáyılłnłi, Bik'ehgo'ihı'nań bilaktł'áhgee begoz'aanłł doo bıgózł da n'łł nohwłł bıdaagonołłłłgo nohwaa daagodełt'ąą: áıdá' doo néé zhińéé daanłł dahłł łłch'łgót'aahgo na'gonł'łł zhá bee bıl na'gonł'łł:

12 Áık'ehgo dédainel'łł ndi doo daayo'łł da doleel; dédaıdıtł'ag ndi doo bıl ıdaagozł da doleel; doo ágát'éé dayúgo bınchł'łł yıtł'ą t'ąązhł' nakáhgı bınchł'hłł bıhgą baa nágodıt'aah doleel nı'.

13 Ya' łłch'łgót'aahgo nohwłł nagosıłnı' n'łł doo nohwłł ıdaagozł da néé? Áıdá' hagot'éégo łłch'łgót'aahgo nada'gonł'łł dawa nohwłł ıdaagozł doleel? nłi, Jesus.

14 K'edıleełł Bik'ehgo'ihı'nań bıyati' k'edılee.

15 K'edilzłí intłn bahyú nanehezdee n'łł áı nłee yati' bıyi' k'edolzaahłł ádaat'ee, áıdá' yati' dédaıdıtł'agdá' Satan baa nyaago daabıłł yunel' yati' k'edolzaa n'łł bitł'ą' hayiné'.

16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'łł yati' daıdıtł'ago dagoshch'ł' bıl daagozhłógı

nádaidnné'hi;

¹⁷ Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aa dago dá'anahzhì' begodigháh; áídá' yati'híi bighà nagont'ogíi bee, dagohíi nnee daabich'olaahíi bighà biniigonkt'ééhíi begowáhgee dagoshch'ì' t'aazhì' nanánihidéh.

¹⁸ Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ag,

¹⁹ Áídá' ni'gosdzán biká'zhì' nabi'dint'ogíi, hágołdzilgo híi k'izé'idilteehíi, la'íi dawahá biká hágot'iiníi bijíi biyi' bitis silijgo, hosh ighánłsáago yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeh da.

²⁰ Łeezh nkt'éeyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago nádaagodin'aa, áík'ehgo nest'án ánádail'ijh, la' tadin, la'íi gostadin, la'íi dała'á gonenadín bitisyú ánádail'ijh.

²¹ Jesus gánadaayil'nii, Ik'ah kq'íi ch'otijgo táts'aa bil hayaa nch'í'áah née? Kástiné yit'áahyú nch'í'áah née? Ik'ah kq'íi biká' dahnásikt'áhé biká' dahch'i'aahgo hi at'éé.

²² Dawahá nanl'ì' n'íi ch'í'nah ádolnij; dawahá doo hit'ij da n'íi bigózijhgo ádolnij.

²³ Hadín bijeyi' golíiníi iyésts'aa

²⁴ Da'dohts'agíi nkt'éégo idaayesólts'aa. Dáhołaaago kaa daasohné' láńshì n'íi k'ehgo da'ágáhołaaago nohwaa nádo'né'; la'íi nohwíi daadohts'agíi dayúweh bitisyú ínagodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii.

²⁵ Dahadín iyésts'aaago ígoł'aahíi, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áídá' dahadín doo iyésts'aa dahíi ayáhágo iyésts'aa n'íi ndi bits'ą' da'ílíi nádodleeł.

²⁶ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee be-

goz'aanii díi k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzii yil ke'go k'edilee;

27 Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbiggo nádidáhdá' k'ednláá n'íi hadaazhjeedi' ndaandésaa, hagog'éego shíhíi doo yígótsi da ndi.

28 Ni' dabíi inest'a' yindílsé, bit'a'a ntsé hadaajah, áigeehíi bilatáhé daagoleeh, áidí' binest'a' nht'éego nt'í.

29 Nht'éego nest'aagee dagoshch'i' t'oh bená'itkíshé bee hígeesh nkegonigháh, da'nest'aagee ngonyááhíi bigha.

30 Jesus gánádi'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aanii hant'é bil kishhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaagohiilni'?

31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhíi k'ehgo at'éé; áik'edilzeegee k'edilzii dawa bitahgee bízhá alts'íséhihi at'éé:

32 Áidá' k'edolzaadá' hadag nokséel, áidí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaz'aahíi nchaa hileeh, áik'ehgo dló' yúdahyú nada'iniihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú.

33 Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágádaat'eehíi láágo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bil nagosni' lək'e, bil ídaagozhíi bik'ehgo.

34 Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'i' yakti' lək'e: áidá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztaayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíílaa.

35 Da'ái bijii o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Noo', hanaazhi' nohwił nada'do'éel.

36 Nnee baa nántsáá n'íi nádihołséh daayihniidá', Jesus t'ah tsina'eehíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil

oda'iz'éél. Tsina'eel ádaats'ísèhi aldó' ba'ashhah dahi'eel lèk'e.

37 Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eelíí tú nádidáhíí beh nádik'oolgo bee ha'dezbìh.

38 Áídá' tsina'eelíí biyi' iké'dí' tsi'aal biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíí, goyéégo nohwich'ì' godegháhíí doo nił hago'at'éé da née?

39 Áík'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíí yich'ì' hadzii, áídí' túsikaaníí gáyilnii, Dákohégo, nkegohin'áá le'. Áík'ehgo oyólgo nkenágoheldo' lèk'e.

40 Áídí' Jesus gádaabilnii, Hant'é lá bigha ndaaldzid? Hant'é bigha doo Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohlíí da?

41 Áík'ehgo bitsilke'yu dážhó tsídaadesyizgo gádaakildi'nii, Nnee láá daat'éhi díí, nyolhíí lá'íí tú ndi da'áyiłniiyú ádaat'ìí.

5

1 Hanaayú Gadarénes daagoljyú bil nada'diz'eel.

2 Jesus tsina'eelíí yiyi'dí' háyáágo nnee lena'nííí goz'ąadı' nnee spirit nchq'íí biyi' golíni baa nyáá,

3 Án nnee lena'nííí goz'ąayú golínihi; doo hadín línábótt'óh adzaa da, besh hishbizhíí bee ndi:

4 Golağan besh hishbizhíí lá'íí kokee bee línádaach'íkt'óhíí bee líbi'destl'qo ndi besh hishbizhíí ilk'ínáyidzjiz, lá'íí bikee línádaach'íkt'óhíí nyihidzjiz lèk'e: doo hadín nzhqogo ábóle' ágódzaa da.

5 Tl'é'gee lá'íí jiiígee dzilyú nnee lena'nííí bitahyú dádilwoshgo zhá naghaa, tsée yee n'ídilgeeshgo.

6 Áídá' dánzaadí' Jesus yiltsááda' yich'í' nádilwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago,

7 Yat'éégo gáníí, Hago laa áshíle'go ánt'íí, Jesus, da'tiséyú át'éhi biYe' nííni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nánoshkaąh.

8 Jesus spirit ncho'íí ilk'idá' gáyılññiid, An biyi'dí' hannáh, spirit ncho'íí nííni.

9 Jesus nabídiłkidgo, Hant'é honlzéé? biłñii. Shíí Łáni honszee: hiidląahíí bigha, ñii.

10 Díí goz'ąadı' ch'ídaanohwinyóód hela', ñiigo náyokaąh.

11 Áígee dził binahzhí'yú góchi da'ayaągo nanaksé' lək'e.

12 Áík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokaąh, Góchi biyi' onohwinyóód, áí beh náhiilzéh, daañiigo.

13 Áík'ehgo Jesus baa goden'ąá. Spirits daanchq'íí nñeehíí yiyi'dí' hanaksááda' góchi yiyi' onaksáá; áídí' góchi n'íí (nakidn doo náhóltagyú shí,) hayaa nádnkįigo túsikáni yeh naksáágo tú yil daadesdzii.

14 Góchi yinádaadéz'įi n'íí nádnkįigo kįh goznilyú ła'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nñee yil nadaagosni'íí áí ágodzaahíí daineł'įyú oheskai lək'e.

15 Jesus yaa hikaidá' nñee ch'iidn isná ábiłsį n'íí, spirits daanchq'i łáni biyi' golįi n'íí, bidiyágé golįigo, biini' ndi golįigo sidaago daayiltsaa lək'e; áík'ehgo ndaaldzid.

16 Nñee bináál ágodzaahíí hagot'éégo nñee ch'iidn isná ábiłsį n'íí biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíí, ła'íí góchi hago ádaasdzaahíí yaa nadaagosni'.

17 Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yilñiigo

náyokaqah nkegonyaa.

18 Jesus tsina'eelí yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsí n'íí nábokaqahgo, Níł nádósht'aash, nii lək'e.

19 Áídá' Jesus, Dah, biñii, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihí'nań dázho ná áyílaahíí baa bił nadaagolní', la'íí hagog'éeego naa ch'oba'íí.

20 Áídí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahíí yaa nagolní' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'ee lək'e.

21 Jesus hanaayú bił naná'dez'eeldá' ákú nnee ląągo baa nánłsąą; án tábaayú sizij lək'e.

22 Áígee Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiłtsąądá' yiyahzhí' hayaa adzaago,

23 Náyokaqahgo gáníí, Shitsi' alts'íséhi k'azhá dat-saah: noo', nł'ée nádleeh doleelgo bik'enlníh; áík'ehgo hińaa doo.

24 Áík'ehgo Jesua yił onát'aazh; higaalgo nnee ląągo biké' nalseelgo daabiljizh lək'e.

25 Áígee isdzán dił bighánłjigo nakits'adah bił legodzaa,

26 Izee nant'án lán ch'éh ádaabil'jíd, la'íí bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhoq nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa.

27 Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'iląągee ninyaago bi'íí yedelniih lək'e.

28 Ídił yaltigo gáníí, Bi'íí zhá ndi beden-shñiihyúgo, nł'ée náshleeh.

29 Dagoshch'í' dił bighánłjii n'íí ésdjíd; áík'ehgo kah yaa naghaa n'íí nábi'dilziigo yígolsjíd lək'e.

30 Jesus, binawodíí bits'á' hagogshí adzaago

yígoksjidgo, dagoshch'í' n̄nee biké' nánáśááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelñiih?

31 Bitsilke'yu gádaabilñii, N̄nee niñaayú daahljizhgo hí'íi; nt'é bigha, Hadín shedelñiih, n̄nii áidá'?

32 Hadín át'íníi yígoksjihgo, n̄nee yitah dez'íi.

33 Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yígoksjidgo néldzidgo ditidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yił nagosni'

34 Jesus gáyilñii, Shilah, ni'odla'íi n̄t'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo nadaáł, kah baa nan̄naa n'íi nándzii.

35 Jesus áígee t'ah yałti'dá' Jews ha'ánáséhíi yebik'ehi bigowadı n̄nee hikaigo gádaabilñii, Nitsi' dastsaa; nt'é bigha ilch'ígó'aahíi dayúweh nañt'og áida'?

36 Ádaañiihíi Jesus yidezts'aago ha'ánázéh yebik'ehi gáyilñii, Doo néıldzid da, Bik'ehgo'ih'i'nañ hondl'á.

37 Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíi zhá yił dikáhgo ngon'á.

38 Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú n̄yáágo god-nch'aadgo la'íi n̄nee díyat'éégo daachago yiłtsaa.

39 Gową yuñe' ha'ayáágo gádaabilñii, Nt'é bigha daagodinołch'aadgo daahchag? Na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé.

40 Ái bigha n̄nee dázhó baa daadloh l'ek'e. N̄nee íla'adzaahíi, Ch'ínokáh, daayilñiidá', na'ilíhnhíi báá, bitaa hik'e yił nakai n'íi bilgo na'ilíhn sitij yuñe' ha'akai.

41 Áígee bigan yiłtsodgo gáyilñii, Talítha cúmi; ái, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishñii,) golzeego ágolzee.

42 Dagoshch'ì' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'ádah bił legodzáhi. Áígee dázho koł díyadaagodzaa lèk'e.

43 Ágodzaahíí hadín baa bił nadaagołni' hela', daayihni, Jesus; la'íí gánádaabikdo'niid, Bá da'dohné'.

6

1 Jesus áidí' dahiyaa, dabíí gólíyyú nádzáá; bit-silke'yu biké' hikaahgo.

2 Jews daagodnksiníí bijji, ha'ánátséh goz'ąą yuné' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee láągo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaanii, Hadí' ląą yígolsjidihi? Bigoyą'íí hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánagot'ijlií ndi ánáyol'ijlgo?

3 Dín la'kih ágole'hi nlij, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíí alód' la' akú bił nahétaą? Áí bighą bik'edaach'ishch'ii lèk'e.

4 Jesus gádaabikni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnksj, áidá' dągoljige, bik'íhíí la'íí dała' naháztaaníí bitahyú zhą doo hadín bidnksj da.

5 Áí bighą akú doo ízisgo ánát'ijl da ndihíí daanniihíí da'kwíiyé zhą yik'e daadilniihgo nádailizii.

6 Doo daabodląą dahíí bighą bił díyagot'ee lèk'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú nagmaa.

7 Jesus bitsilke'yu nakits'adáhií, Yushdé', daayihniidá', dánaki nláągo zhą odaayihl'aago spirits nchọ'íí daabidits'ago yá ndaagoz'ąą;

8 Gádaayilniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltiní dahgo, bán aldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ádihgo:

9 Kee biká'na'astl'ónihí biyi' desol'eez, ni'íicho doo naki da le'.

10 Gánádaayildo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbìh le'gá, lahyú desohkaizhì'.

11 Dahagee nnee daagolíní doo hádaanohwit'ij dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'aá dayúgo, áídí' dahdohkáhgo nohwikee baá leezhí baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'ij dahí bigózi doo. Da'aniigo gánohwiłdishni, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahí bijij Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagolij n'í biniidaagodilne'í bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíní biniidaagodolnij.

12 Áík'ehgo nakits'adahí dahdikaigo nnee yich'ì' yádaakti', Nohwincho'í bits'á'zhì' ádaahne', daaniigo.

13 Ch'iidn ląągo nnee biyi'dí hadainiheyood, la'í daannihí ląągo ik'ah yil yedaadilniigo nádailzii.

14 Nant'an Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bigozijdgo;) áík'ehgo gání, John Baptize ágole' n'í daztsaádi' naadiidzaa ląą, áí bigha ígoziso ánát'ijl.

15 Áídá' la'í, Elías at'ij, daanii. La', Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi at'ij, dagohí doo ánídá' Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'í ga'at'éhi, daanii.

16 Hérod Jesus ánát'ijhí ya'ikonzi dá' gání, John, bitsits'in nadik'ii n'í at'ij: daztsaádi' naadiidzaa ląą.

17 Dabíntséda' Hérod oda'is'a'go John daayíłsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhíí bigha, áń Hérod yíl nnaa lék'e, bik'isn Philip t'ah yíl nannee ndi.

18 John Hérod gáyíłñiid, Nik'isn bi'aa doo bíł na'aashgo ná goz'ąą da.

19 Áí bigha Heródias John yik'enníihgo bidizidee hat'íí ndi doo hagot'éégo da lék'e:

20 Hérod John yidńsį, nnee dávik'ehyú át'ééhíí, dilzihgo bá habi'delzaahíí nliįgo yígółsįgo binádéz'į lék'e; Hérod yidits'ago yaa bíł gozhóq, bíł nagodíłt'ee ndi.

21 Áída' Heródias bá íłch'į'golzaa, Hérod bíł lénágodángo nnágodzaagee bá da'odaągo nadaant'aahíí, siláada bá nant'án daanliiníí, ła'íí Gálileegee nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyąą.

22 Heródias bizhaazhé na'ilíłnńí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'íí yíl da'iyąąhíí yíl daagoyíłshóq, áík'ehgo Hérod na'ilíłnńí gáyíłñii, Dant'éhéta háńt'iiníí shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'.

23 Bit'a dahdidilñiihgo gánáyíłdi'nii, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí íłń'įgo ndi naa densh'aa.

24 Áídí' na'ilíłnńí onádzaayú bimaa gáyíłñii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábíłñii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed.

25 Áík'ehgo na'ilíłnńí dagoshch'į' ha'ánádzaadá' hwéhego Hérod yich'į' nnilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'ąągo dagoshch'į' shaa nkaah.

26 Nant'ánhíí dážhógo doo bíł gozhóq da; áída' bit'a dahdidilñiih n'íí bigha, ła'íí nnee yíl

da'iyaaḥíí bigha doo hagog'éeḡo, Dah, yilḡii da.

27 Áík'ehgo dagoshch'i' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyíí'aahgo oyil'a': áík'ehgo ha'ána'ilka' yune' bitsits'in nadain'ááda',

28 Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskaḡo, na'ilíhníí yaa yinkáá; áídí' na'ilíhníí bimaa yaa nainkáá.

29 John bitsilke'yu ya'ikodaanzíidá' bits'ihíí nádaintḡigo tsébi'i'án yune' odaiztḡi lek'e.

30 Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánadaát'íidíí, la'íí nt'é ilch'ídaagos'aaḡhíí dawa baa bil nanádaagosni'.

31 Áídí' Jesus gádaabilḡii, Noo', danée zhá da'igolííyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nḡee láḡo baa nihikáhíí bigha doo da'iyaa da le'agot'ee lek'e.

32 Áík'ehgo doo hadín naghaa dayú dabíí zhá bil oda'iz'eel.

33 Áída' nḡee bil oda'iz'eelgo daabiltsaa lek'e, áík'ehgo láḡo Jesus yídaagosḡidgo il'anigo kih goznildí' dani'go akú dantsé nkíí, áídí' baa nántsáá.

34 Jesus akú bil nda'iz'eelgo nḡee láḡo ila'adzaahíí yo'ḡigo yaa daach'oba', dibelḡí nanyoodíí da'adḡhgo nakai lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bigha; áík'ehgo láḡo yil ch'ídaago'áah nkegonyaa.

35 O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilḡii, Kú da'igolííyú doo hadín gólíí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh:

36 Nḡeehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayilḡiihyú; bi'idán da'adḡhíí bigha.

37 Áída' Jesus gádaabilḡii, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabildo'niid, Bán naki gonenadín

zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiilñiihyú nkáh née, bá da'n'né'go?

38 Bání dijolé da'kwíi nadaahné'? ñii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'íi. Yídaagoksjídá' gádaañii, Ashdla'i laa, lógíi naki bílgo.

39 Jesus gádaabiñii, Nñee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohbìh daabiłdohñii.

40 Áík'ehgo dała'á gonenadíngo la'íi ashdladingo dinezbìh.

41 Áídí' Jesus bání ashdla'ihíi lóg nakihíi bílgo náidnné'go hadag déz'ijigo ya'ihénzigo oskaqádí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nñee yitada'inñihgo; la'íi lóg nakihíi nñee dawa yitada'izñii.

42 Áígee nñee dawa da'iyaaqo náda'isdjíd lék'e.

43 Ch'ékaadíi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa, bání hik'e lóg bílgo.

44 Nñee ashdladn doo náhóltagyú áhołánishì bání daiyáá.

45 Áídí' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Tsina'eehíi beh hohkáhgo shádihyú nohwił ido'éel hanaayú, Bethsáidayú, shíhíi nñee nádohkáh bíldishñiidá'.

46 Nádohkáh yilññiidá' dasahndi wá'yú óyáá, okaqahyú.

47 O'i'áá ni' tsina'eehíi tú ilñí'yú hi'oł, áidá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e.

48 Bíł da'o'olgee bidáhzhì' nyolgo bich'ì' nagont'ogo Jesus yiltsaa; áík'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'ì' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'egháhgo.

49 Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiłtsaaqádá', ch'iidn at'íi daanzigo

nádaadidilghaazh:

50 Dawa daabiltsaago tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwił daagozhóó le': shíí ást'íí; doo nédaaldzid da, daabilnií lək'e.

51 Áídí' tsina'eelí itah yiyi' oyáágo nyolíí isht'idedzaa: áí bigha dázho bíł díyadaagot'eego tsídaadolyiz.

52 Bán godiyihgo láágo alzaa n'íí doo bíł ídaagozi da; áídá' bijíí ntl'iz daasilji.

53 Hanaayú bíł nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eelí dah daayihzt'óó.

54 Áígee tsina'eelí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yídaagołsiid.

55 Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihíí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniyú anádaayołtéeh.

56 Dahayú naghayú kih nagoshjaayú, la'íí kih nagoznilyú, la'íí gotahyú, daannihíí intínk'ehyú ndaayihinił, Jesus náyoqaahgo, Ni'íí bidá'yú zhá ndi bedaadenliih, daabilniigo: áík'ehgo bedaadesniihíí dawa nádaabi'dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchihi la' bílgo Jerúsalemdi' hikaihií Jesus yaa íla'adzaa.

2 Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchizhágo da'iyáago daa yiłtsaa, áí dá doo daagodniłsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsaadá' yída'iltah lək'e.

3 Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíih, ilk'idá' nnee yánazij n'íi yendaago'aahíi k'ehgo.

4 Na'hiniih nagoz'aadí' nnáhiháhgee daagodnłsigo táda'digisigo zhá da'iyaa. İlk'idá' nnee n'íi yedaagos'aaníi ląągo aldó' yee ánadaat'ijł, idee, isaa, be'ibízhé besh łitsogi alzaahíi daagodnłsigo tádaasgisgo, biká'idané aldó'.

5 Phárisees hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadilkidgo, Hant'é bigha nitsilke'yu ilk'idá' nnee yánazij n'íi yendaagos'aaníi doo yikísk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsigo táda'digiségo da'iyaa? daanii.

6 Jesus gádaabilnii, Nohwíi nnee nzhóni ádaadoł'ini, Esáias da'aniigo dabíntsédá' nohwaa nagolni' lėk'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchijgo, Díi nnee dá yati' zhá bee daashidnłsı, áidá' bijii bee doo daashidnłsı da.

7 Da'ilizhi' daashokaąh, nnee yegos'aaníi zhá yee ilch'idaago'aah.

8 Bik'ehgo'ihini'nań yengon'áaníi k'ihzhi' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaníi zhá bikísk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinłsigo tádaahgisgo; łá'ii da'áik'ehgo ląąyú ánadaaht'ijł.

9 Áidí' gánadaabilni'ni, İlk'idá' nnee n'íi nohwá yendaagos'aaníi zhá nłdzilgo daahonohtą'híi bigha Bik'ehgo'ihini'nań yengon'áaníi daazhógo k'ihzhi' ádaanołsı.

10 Moses gánniid, Nitaa hik'e nimaa dinłsı, łá'ii, Hadín bitaa dagohíi báą yati' yee yokáalıi zideego bá goz'aą:

11 Áidá' nohwihíi gádaadohni, Hadín bitaa dago-

híi báá, Nt'éhéta bee nich'oshñii doleeł n'íi Corban at'éé, yilñiihíi, ái golzeego Bik'ehgo'ihí'nań baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'aą da, daadohñii.

12 Ádohñiigo bitaa dagohíi báá doo dayúweh bich'onñii da ndi nzhq̄, daadohñii;

13 Áik'ehgo ilk'idá' nñee n'íi yendaagos'aaníi nohwichagháshé bil ch'ídaagonoh'aahíi bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi doo nt'égo ádaanołsı da: la'íi da'áik'ehgo ląáyú ánadaaht'ııł.

14 Áídí' nñee dawa, Yushdé', daayılññiidá' gádaayılñii, Daanohwigha shídaayełts'áągo bídaagonoh'aah:

15 Nt'é koká'dí' koyi' yuñe' be'ogohigháhíi doo nchq̄'go kodilteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchq̄'go kodilteehi at'éé.

16 Hadín bijeyi' golíiníi íyésts'aą le'.

17 Nñee ıla'at'éé n'íi bits'a' Jesus kıl yuñe' ha'ayaadá' bitsılke'yu ilch'ígó'aahgo nagolñi' n'íi yaa nabídaadiłkid.

18 Áik'ehgo gádaabilñii, Ya' nohwíi áldó' t'ah doo nohwıl ídaagozı da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yuñe' be'ogohigháhíi doo nchq̄'go kodilteeh dahíi, ya' doo hwahá bídaagonołsııh da née?

19 Ái kojíi doo biyi' yuñe' ogohigháh da go'ıı, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus áníihíi bee idán dawa nł't'éé, ñii.

20 Gánádaabildo'ñiid, Koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchq̄'go kodilteehi at'éé.

21 Koyi'dí', kojíi biyi'dí' díınko behagohigháh: nchq̄'go nats'ıkeesíi, nant'ı' na'idaahíi, iké'

na'idaahíí, na'iltseedíí,

²² Ich'in'íhíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, nchọ'go ách'ít'ééhíí, nach'ich'aahíí, nchọ'íí doo bich'í' t'ąązhí' ách'it'éé dahíí, bíyééhíí hách'it'íhíí bighą hach'ishkeehíí, nchọ'go yách'ikti'íí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí áldó':

²³ Díí nchọ'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchọ'go daakodihinií at'éé.

²⁴ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí binaayú óyáá, áígee kịh yuné' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígokshíh da, nzigo: áídá' doo hagog'éégo nádaabidoł'ihgo da.

²⁵ Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhníí spirit nchọ'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áík'ehgo baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaa:

²⁶ Isdzánhíí Greek k'ehgo yakti'ihí, Syropheníciadí' gólíni; án nábokaąh, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bilniigo.

²⁷ Jesus gábilnií, Chągháshé ntsé bá daach'idiné'go nkt'éé: bán chągháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da.

²⁸ Isdzán gánábildi'nii, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idáné bich'í' nakaihíí bán bizhool chągháshé bits'á' nanihidéhíí daayiyąą.

²⁹ Jesus gábilnií, Ánnihíí bighą nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá.

³⁰ Isdzánhíí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstij ląą, ch'iidn da'ádihgo.

³¹ Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaní Gálílee golzeezhí' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'inyáágo.

32 Áígee n̄nee bijeyi' ágodini, doo n̄t'éégo yałti'i, Jesus baa bił ch'íkai lék'e; Biká'n̄n̄ih, daabiłch'iniigo nádaabich'okaąh.

33 N̄nee ıla'at'ééhíi bits'á' dasahndi yił o'áázhdá' bijeyi' odol̄n̄ih, áídí' hadnzhéédgo n̄neehíi bizaad yedel̄n̄ih;

34 Hadag déz'iigo deyoldá', Éphphtha, biłn̄ii, áí, Ch'ínádendláad, golzeego ágolzee.

35 Dagoshch'í' bijeyi' ch'ínádendláad, ła'íi bizaad n'íi n̄t'éé násdliigo, n̄t'éégo yałti'.

36 Hadín bił nadaagołni' hela', biłn̄ii, Jesus: ádaabiłn̄niid ndi da'tiségo yaa nanádaagołni';

37 Dázhó bił díyadaagot'ee lék'e, gádaaniigo, Dawahá dázhó n̄t'éégo łađaile': kojeyi' ágodih n'íi ich'idits'ago ánáidle', ła'íi doo yách'ilti' da n'íi ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

1 Áí benagowaadá' n̄nee łaągo ıla'adzaa, doo nt'é daiyaą dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yiłn̄niidgo gádaayiłn̄ii,

2 N̄nee ıla'at'ééhíi baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskaą, k'adíi doo nt'é daiyaą da.

3 Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatish: ła'íi n̄zaadí' neheskai-híi bighą.

4 Bitsilke'yu gádaabiłn̄ii, Da'igoljígee hadí' bán nádaach'idiné', díi n̄nee bá daan'né'go?

5 Jesus gádaabiłn̄ii, Bán dijolé da'kwíi nadaahné'? Gosts'idi, daan̄ii.

6 Áígee n̄neehíi, Ni'yú dinohbih, daayiłn̄ii: áídí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénziigo oskaądí'

ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; áik'ehgo yitada'iznii.

7 Lóg alts'iséhíí da'ayáhágo áldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaq̄dgo, Díí áldó' nnee bitadaahniih, nii, Jesus.

8 Áik'ehgo da'iyaaq̄go náda'isdjíd: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa.

9 Nnee djídn doo náhóltagyú áhołánishı da'iyaaq̄: áídí' onádaihes'a' lék'e.

10 Dagoshch'ı' bitsilke'yu bilgo tsina'eekíí beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel.

11 Phárisees baa hikaigo yil łahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabilnii, Yaaká'dí' godiyıhgo be'ígózini nohwıl ch'ı'nah áńle'.

12 Jesus biyi'siziiníí doo bil gozhóq̄ dago gáníí, Nt'é bigha díí daalınolt'ıjlı be'ígózini yiká daadéz'ıjı? Da'anii gádaanohwıldishnii, be'ígózini doo bil ch'ı'nah ádaalńéhi at'éé da.

13 Áídí' tsina'eekíí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

14 Bitsilke'yu bán yínadaasnah ni', dała'á zhá tsina'eekíí biyi' si'aaq̄ lék'e.

15 Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabilnii, Bán benil-zoolé Phárisees daanlíni bíyééhíí, łá'ıí Hérod áldó' bíyééhíí baa daagonohsaa.

16 Bitsilke'yu ilch'ı' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasii'né' dahíí bigha aníí.

17 Jesus ádaaniihíí yígółsigo gábilnii, Hant'é bigha bán doo daasoné' dahi baa ilch'ı' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aaah da, doo nohwıl ídaagozı da nee? Ya' nohwıjıı t'ah daant'iz?

18 Nohwiṇáá daagolíídá' doo bee daadeh'íí da néé? Nohwijeyi' daagolíídá' doo bee ídaayesóts'ąą da néé? Ya' doo bínádaahṇiih da néé?

19 Bání dijolé ashdla'i ilk'ídaasiiné'go nṇee ashdladn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daaṇii.

20 Bání dijolé gosts'idi ilk'ídaasiiné'go nṇee díídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daaṇii.

21 Áík'ehgo Jesus gánádo'ṇiid, Nt'é bighą doo nohwił ídaagozı da?

22 Áídí' Jesus Bethsáidayú nýáá; áígee nṇee biṇáá ágodini baa bił ch'ikaigo, Bik'enlṇih, daabiṇiiigo nádaabokąąh.

23 Áík'ehgo nṇee biṇáá ágodinihíí bigan yiltsoodgo kṇh goznílí bits'á'yú oyilóóz; ákú biṇáá yik'ídihizheedá' yiká' ndelṇiihgo gáyilṇii, Nt'éhéta hí'íí néé?

24 Déz'íígo gáníí, Nṇee hikahgo daash'íí ndi t'is hikahi ga'at'éé.

25 Jesus nṇeehíí biṇáá yiká'nnádelṇiihdá', Dín'íí, biṇii; áníta biṇáá nágosdlíígo nṇee dawa nṇt'éégo yo'íí lək'e.

26 Áídí' Jesus gowayú onábí'a' gábiṇiiigo, Kṇh goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bił nagolṇí' hela'.

27 Áídí' Jesus bitsilke'yu biłgo Caesaréa Philíppi golzéhi biṇaayú kṇh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyilṇii, Nṇee hadín át'íí daashiṇii?

28 Gádaabiḡnii, Ła', John, Baptize ágole' n'íí át'íí, daaniḡnii; ła'ihíí, Elías at'íí, ła'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ła' at'íí, daaniḡnii.

29 Jesus gádaabiḡnii, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'íí daashikdohḡnii? Ni Christ ánt'íí, yiḡnii, Peter.

30 Jesus gádaabiḡnii, Hadín shaa bił nadaagoḡnii' hela'.

31 Áídí' bił ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gánúigo, Shíí, nḡee k'ehgo Niyááhíí, doo ałch'ídn shini-godilḡneh da, Jews yánazíni, okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aanú ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'íí dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh.

32 Áí doo nainł'í' dago aníí. Áídá' Peter bich'í' yałti' nkegonyaago, Doo ánnii da, biḡniigo.

33 Áídá' Jesus t'ąązhí' adzaago bitsilke'yu ła'ihíí yich'í' déz'íidgo Peter nłdzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' ánné': Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesí k'ehgo doo natsínkees da łaḡ, nḡee binatsekeesí zhá bee natsínkees, biḡnii.

34 Áígee nḡeehíí bitsilke'yu biłgo yiká ánniidgo gádaayilḡnii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'ííyúgo, ıdaayo'nahdá' bitsi'ikna'áhi dahyidotíjḡgo shiké' dahdowáh.

35 Dahadín bi'ihí'na' yaa bił goyééhíí áí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín ıdaayis'nahgo shíí shighḡ ła'íí yati' baa gozhónihíí bighḡ bi'ihí'na' da'ilíí siljii'íí, án ihí'naa doo ngonel'ąḡ dahíí yee hiḡnaa doleeł.

36 Ni'gosdzán dágoz'ąḡ nt'éégo ch'ist'íidá', koyi'sizíni da'ilíí siljiiyúgo, áí hant'é bits'á'dí ch'it'íjḡh?

37 Dagohíí koyi'sizíni hant'é bidená nch'iné'?

38 Díí nch'ogo nant'í' nakaigo daakinolt'ííhíí bitahgee dahadín shik'e ídaayándzihíí, ła'íí shiyati' yik'e ídaayándzihíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, aldó' án bik'e ídaayánsdzì doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dilzini bił nánshkáhgo.

9

1 Jesus gádaabiłnii, Da'anii gánohwiłdishnii, kúgee nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dailihé Bik'ehgo'ihí'nań binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiłtséh.

2 Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yił okai lək'e, dzil n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus łaigo ánołih silij.

3 Bidiyágé bik'ina'didlaad silij, zas k'ehgo līgaigo, nnee ni'goszán biká'gee doo hadín ágát'éego līgaigo áyóle' at'éé da.

4 Áígee Moses hik'e Elías bił daanliigo silij: Jesus yił yádaakti'go.

5 Peter Jesus gáyilnii, NohweBik'ehń, kú nkaihií nohwá nzhog; t'ohdahskán táágo ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá.

6 Nt'éshá' dishnii nzì lək'e; ndaaldzidhíí bigha.

7 Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'ąą gáníigo, Díńko shiYe' shil nzhóni; hódaayełts'áá.

8 Dagoshch'í' bitsilke'yu lédaadnhalgo, nnee doo ła' dadá' Jesus zhá itah sizijgo daayo'íi.

9 Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabil̄nii, Daa-hołtsąą n'íi hadín bil̄ nadaagol̄ni' hela', shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, dasitsąądí naadisdzaago zhá.

10 Áík'ehgo ánii n'íi doo hadín yil̄ nadaagol̄ni' da l̄ék'e, áídá' gádaałk̄di'̄nii, Nt'éshą' áik̄nii, dasitsąądí naadishdáh, ñiihíi?

11 Bitsil̄ke'yu nabídaadil̄kidgo gádaabil̄nii, Hant'é bighą Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi?

12 Jesus gádaabil̄nii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ılch'ı'nádaidle'; áídí' shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, díi k'ehgo shaa k'e'eschchii l̄ék'e, doo ałch'ıdn shiniigodil̄ne' da, ła'íi doo shil̄ da'ch'ol̄tag da doleel.

13 Áídí' gánohwıldish̄nii, Elías ıl'k'idá' nyáádá' baa k'e'eshchiiníi k'ehgo n̄nee dabíi hádaat'ııyú ánádaayol'ııl l̄ék'e.

14 Áídí' bitsil̄ke'yu ła'ihíi yaa nákaídá' n̄nee łaągo binaayú nadaazııgo begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi yil̄ ládaadit'áhgo Jesus yil̄tsąą.

15 N̄nee dawa Jesus daayil̄tsąągo bil̄ díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'ı' baa bil̄ daagozhóógo bich'ı' nádnkıı.

16 Áıgee begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi gádaayil̄nii, Nt'é baa bil̄ ládaadoht'áh lán?

17 Áík'ehgo n̄nee ıla'at'ééhíi ła' gáníi, ılch'ıgó'aahíi, shiye' naa bil̄ ní'áázh, spirit nchọ'i biyi' golııgo doo yałti' da.

18 Dahagee nabihılaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'ıi hıdıl̄k'ash, ła'íi doo nłdzil da hileeh: nitsil̄ke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkąąh: ndi doo hagot'éégo da ni'.

19 Jesus gábil̄nii, Nohwi'odla' édaadihgo daalintok't'ij̄hí, dahosahzhí' nohwił nahashtaꞗ? Dahosahzhí' laꞗ nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bil̄ nn'áash.

20 Áík'ehgo ishkiinhíi baa bil̄ hikai: nt'éégo spirit nchọ'ihíi Jesus yiłtsaꞗdá' dagoshch'í' ishkiinhíi nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lẹk'e, bizédí' tánwosh hahigháhdá'.

21 Jesus ishkiin bitaahíi nayídiłkid gáníigo, Dadá' át'íi godeyáhi? Akts'í eꞗdá' át'ini, nii.

22 Lahgee spirit nchọ'ihíi kọ biyi' onábilt'ee, tú aldo' biyi' onábilt'ee, bizil̄heego ch'éh ábil̄ij̄go; bínil'áꞗyúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onnii.

23 Jesus gábil̄nii, Ondlaꞗyúgo, dahadíi odlaaníi dawahá bá laalne'hi at'éé.

24 Dagoshch'í' ishkiinhíi bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníi, Shíi oshdláꞗ; doo oshdláꞗ dagee oshdláꞗgo áshín̄tsi.

25 Jesus n̄nee láꞗgo bich'í' dahikeego yiłtsaꞗdá' spirit nchọ'i n̄dzilgo yich'í' hadziigo gáníi, Spirit nchọ'i n̄líni, doo yán̄ti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'áꞗzhí' onándáh hela', n̄iłdishnii.

26 Áídí' spirit nchọ'íi nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíilaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhíi daztsáni k'a'ánol̄ih sil̄ij̄; áík'ehgo n̄nee láꞗgo, Daztsaꞗ laꞗ, daanii lẹk'e.

27 Áídá' Jesus ishkiinhíi bigan yiłtsoodí' náidnlqozgo hizí'.

28 Áídí' Jesus k̄ih yune' ha'ayáádá' bitsil̄ke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwiłhíi nt'é bighꞗ doo hadaandzood da lán? daabil̄nii.

29 Jesus gádaabil̄nii, Spirit nchọ'i ga'at'éhihíi

dáshiná' da'ch'okqahgo zhá habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nnee doo ła' bígólşı hat'ıı da.

³¹ Bitsilke'yu bił ch'ídaago'aah gánııgo, Shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nnee bilák'e shi'dolteelgo daashizilhee; áídí' taagi jıı hileehego naadishdáh.

³² Hant'é niigo anııhıı doo bił ıdaagozı da, áídá' nabıdaadılkidzhı' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áıgee kış yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu nayıdaadılkid gánııgo, Hohkaahyú nt'é baa kıl nadaagoıni'?

³⁴ Áídá' doo hant'é daanıı da: Nohwitahyú hadın itisgo at'éhi? daakıldı'niı ni', hikaahyú.

³⁵ Áıgee Jesus nezdaago nakits'adahıı yıká anıııdá' gádaayılıı, Dahadın shıı dantsé le' nziyúgo, án iké'zhı' hileehe doo, án dawa yá áıl'ıı doo.

³⁶ Chagháshé ła' ıhı'gee nyinlóz: áídí' dahy-intııgo bitsilke'yu gádaabilıı,

³⁷ Dahadın shizhi'ıı binkááyú chagháshé dıı ga'at'ééhıı náidnktııyúgo, shıı náshidnktııni at'éé; ła'ıı dahadın náshidnktııni doo shıı zhá náshidnktıı da ndi shides'a'ıı aldó' náidnktııni at'éé.

³⁸ John gábilıı, ShiNant'a', nnee ła' doo bił daandlıı dahıı nizhi'ıı binkááyú nnee biyi'dı' ch'ııdn hainiyoodgo daahıt'ıı; áık'ehgo, Doo ágánt'ıı da, daabilı'ııid, doo bił daandlıı dahıı bigha.

³⁹ Áídá' Jesus gábilıı, Doo ágádaabilııdohıı da: dahadın shizhi'ıı binkááyú godiyııhgo áná'ol'ııhıı, doo dénochó'égo áshııdonı' at'éé da.

40 Hadín doo nchọ'go nohwich'ì' na'iziid dahí, áń bıl daagohiit'jì.

41 Hadín shizhi'íi bigha, Christ bíyéé daanohłjìhíi bigha, idee bee tú nohwá nayiziidí, da'aniigo gánohwıkdishnii, Bik'ehgo'ihı'nań bich'ì' nayihıniıhıi da'aniigo bíyéé doleel.

42 Dahadín dıi doo ízısgo ádaat'ee da ndi daashodlaanı dała'á nchọ'go at'ııgo áile'ıi, áń tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'ı'oggo túnteel beh hilt'e'go bá nzhọq doleel ni'.

43 Nigan nchọ'go ánat'jıl áńıtsjyúgo nadnłgeesh; nigan dała'á áđih ndi dahazhı' ihı'naahıi biyi' onńángo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikọ' diltł'i, kọ' dahazhı' diltł'i'ıi biyi' yuyaa onńáhyúgo doo ná nzhọq da:

44 Ákú ch'osh doo nanne' da, ła'ıi kọ' doo nłtséés da.

45 Nikee nchọ'go ánat'jıl áńıtsjyúgo nadnłgeesh; nıkee dała'á áđih ndi dahazhı' ihı'naahıi biyi' onńángo doo hago at'éé da, áídá' nıkee nakigo ch'iidn bikọ' diltł'i, kọ' dahazhı' diltł'i'ıi biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhọq da:

46 Ákú ch'osh doo nanne' da, ła'ıi kọ' doo nłtséés da.

47 Nińáá nchọ'go ánat'jıl áńıtsjyúgo ha'aah; nińáá dała'á áđih ndi Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee goz'aq yuńe' ha'áńńángo doo hago at'éé da, áídá' nińáá nakigo ch'iidn bikọ' dahazhı' diltł'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọq da:

48 Ákú ch'osh doo nanne' da, ła'ıi kọ' doo nłtséés da.

49 Daakówa kọ' bee hadaakodılne' doleel, ishıjıh k'ehgo, be'okąhıi natseedgo Bik'ehgo'ihı'nań baa

hi'niikí ishijh bee daadilk'qsh doleeł.

⁵⁰ Ishijh nkt'éé ndi doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzhgo ánálne'? Nohwiyi' ishijh daagoljí le', áidí' ilch'í' daanohjoo le'.

10

¹ Áidí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'aayú túnlínií Jórdan holzéhi hanaayú nyáá: ákú nnee baa nanánłsáá; áígee ilch'ígó'aah n'íi k'ehgo yich'í' yakti'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilni, Ya' nnee bi'aa ilk'ínát'aashgo goz'aá nées?

³ Gábilni, Moses nt'é nohwilniigo nohwá ngon'áá lán?

⁴ Áidí' gádaanii, Naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil ilk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'aá ni'.

⁵ Jesus gádaabilni, Nohwijíi daant'izíi bigha díi begoz'aaní Moses bee nohwich'í' k'e'eshchijí lək'e.

⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyílaadí' godezt'i'go nnee la'íi isdzán áyílaa.

⁷ Díi bigha nnee bitaa hik'e báá yits'á'gháhgo bi'aa yil nlijí doleeł;

⁸ Ái naki n'íi dała'á nádodleeł; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silijí.

⁹ Áík'ehgo dahadíni Bik'ehgo'ihí'nań layinlááhíi, dahadínta ilk'iyóléh hela'.

¹⁰ Áidí' kih yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínádaadilkid.

¹¹ Jesus gáyilni, Hadíni bi'aa yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé.

12 Dagohíí isdzánhíí bika' yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'nááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.

13 Jesus chagháshé at's'íséhi baa bil nch'ihetzkaí lèk'e, yiká' ndaadilñiih daabich'o'níigo; áidá' bit-silke'yu, Doo ágádaah't'ij da, daakoñii.

14 Áidá' Jesus daabiłtsaągo doo bil bik'eh da lèk'e, áik'ehgo bitsilke'yu gádaayihñii, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'ąązhí' daahínóhtą' da; bíi ga'ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daan-lij.

15 Da'aniigo gádaanohwıldishñii, Dahadín chagháshé at's'íséhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaní nágodn'ąayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiní itah hileeh.

16 Áik'ehgo dahnáidiltéehgo yiká' ndaadelniiigo yá da'oskaąd.

17 Áidí' lahyúgo Jesus dahnasdzaadá' nñee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá' nabíidilkid, lch'ígó'aahíí nł'éhi nłínihi, hago ląą áshñe'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí bee hinshnaa doleeł'ñiiigo.

18 Jesus gábilñii, Nt'é bighą nł'éhi shilññii? Doo hadín nł'éé da go'íí, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá.

19 Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ąą lèk'ehíí bígonłsį go'íí, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ılchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnłsį.

20 Nñeehíí gábilñii, lch'ígó'aahíí, ánists'ísédí' godezt'í'go díi dawa bee ánsht'ee.

21 Jesus bil nzhọągo bineł'íigo gábilñii, Dała'á zhá

doo bee ánt'éé da: ti'i, dawahá n̄iyééhíí naa na-hoñihgo zhaalihíí tédaat'iyééhíí bita'inííh, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílíní n̄iyéé doleek: áídí' yushdé' tsj'ılna'áhi dahntjılgo shiké' dahsinnáh.

22 Jesus ánídá' n̄neehíí ádaatsídézkeezgo doo bił gozhóq dago onázzaa; dázhó háldzilhíí bighą.

23 Áídí' Jesus bitsilke'yú yitah déz'jídá' gádaabiñii, N̄nee hádaaldzilí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo dázhó bá nyee!

24 Bitsilke'yú Jesus ánííhíí bighą bił díyadaagot'ee lək'e. Ádá' Jesus gánádaabiłdo'niid, Shichągháshé, n̄nee hádaaldzilí zhą ya'okííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo dázhó bá nyee!

25 Líí bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' n̄nee háldzilí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehgo itisgo bá nyee.

26 Bitsilke'yú díí daidezts'aądá' dázhó bił díyadaagodzaago gádaakiłdi'ñii, Ádá' hadín zhą hasdábi'dilteeh?

27 Jesus daabineł'jigo gáníí, N̄neehíí aí doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ zhą go'jı: Bik'ehgo'ihí'nañ zhą dawa layile'hi at'éé.

28 Peter gábiñii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'ą dahidiikaidá' níké' dahsiikai ni'.

29 Jesus gádaabiñii, Da'anii gádaanohwıłdishñii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, báą, bichągháshé, bi'aa, dagohíí bini' shíí shighą ła'ıı yati' baa gozhónihíí bighą yits'ą dahnyaayúgo,

30 Án díí goldohíí biyi' gowa, bik'isyú, bilahkíyú, báą, bichągháshé, ła'ıı bini' dała'á gonenadín

k'a'ánáhołąągo, biniigodilnėhíí bíhii'né'go, baa det'aahi at'ée, ła'íí łahgo nágodesdzaago ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hi'naa doleeł.

³¹ Áídá' łaągo dantsé daanlii n'íí iké'yú doleeł; ła'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleeł.

³² Áídí' Jesus ádił higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah lék'e; áígee bił díyadaagot'ee; ła'íí biké' hikaahíí nédaaldzid lék'e. Nakits'adahíí k'ihzhí' yił nnanákaigo bich'í' ágonėhíí baa bił nadaagolni'go nkenágodidzaa,

³³ Gáníigo, Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaan-deehi hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi biłgo baa shi'dilteeđá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, áídí' doo Jews dannlii dahíí yaa daashiltėehgo,

³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'ıltsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, ła'íí daashizil'hee doleeł; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áázgho gáyilnii, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíí nohwá ła'le'.

³⁶ Hant'é nohwá áshłe' haht'íí gá'? biłnii, Jesus.

³⁷ Gádaabilnii, Ízisgo ánt'ee sínlii'gee ła' nigan dihe'nazhi'néé dahsdaa doleełgo, ła'íí ni'eshganzhi'néé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'áah.

³⁸ Áídá' Jesus gádaabilnii Nt'é shíhóhkeedíí doo bígonoksi da łaą: idee be'ishdłąąhíí be'ohdłąągo bínołdzil née? Baptize be'áshi'diln'ėíí bee baptize ánohwi'diln'ego bínołdzil née?

³⁹ Bínldzil, daabilnii. Jesus gánábıldo'niid, Idee be'ishdłąąhíí da'anii be'ohdłąą doleeł, baptize

áshi'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel,

40 Áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shi'eshganzhinéé sodaa doleekíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; áí dahadín bá ɪch'ì'golzaahíí zhá baa godet'aahi at'éé.

41 Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaaniihíí daidezts'aqáda' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lék'e.

42 Jesus bitsilke'yu ɪla'áyíílaago gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíí bánant'án daanliigo ha'nííí isná ádaabilsigo bá nadaant'aah; ɪa'íí bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíí da'ánííyú ádaat'iggo ádaabilsigo bídaagonɪsɪ.

43 Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá áí'ì' le':

44 Nohwitahyú dahadín nant'án nshlii le' nzihíí, án nohwá na'iziid le'.

45 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshlii ndi, doo hadín shich'oniihíí bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíí bigha niyáá, shi'ihí'na'íí nnee ɪáni bá nahishniłhíí bigha niyáá.

46 Jéríko golzeeyú hikai: áídí' Jéríkodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee ɪáágo biłgo náńsáágo nnee bińáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sidaa, ídókeedgo.

47 Jesus, Názarehdí' gólíni, higaalgo nnee bińáá ágodini ya'ikonzjídá' nádidilghaazh nkegonyaago gáníí, Jesus, David biYe' nłíni, shaa ch'onbáah.

48 Nnee ɪáágo, Godnch'áad, daabihni: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David

biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah.

⁴⁹ Jesus ninyáágo gáníí, Yushdé' daabildoh̄nii. Áík'ehgo n̄nee biṇáá ágodiníí yich'ì' ánniidgo gádaabiṇ̄nii, Niḷ gozhóógo nádndáh: yushdé' niḹnii.

⁵⁰ Íicho ídáidiltsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'ì' nyáá.

⁵¹ Jesus gánábildo'n̄niid, Nt'é ná áshle' hánt'ìí gá? N̄nee biṇáá ágodiníí gábiṇ̄nii, SheBik'eh̄n, desh'ìígo ánáshidle'.

⁵² Jesus gábiṇ̄nii, Ti'i, ni'odla'íí n̄t'éeego ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'ì' biṇáá nágosdliḷgo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu biḷgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íí Béthany golzeezhì', dzil Olives holzéhi si'áagee, áídí' bitsilke'yu naki oyil'a',

² Gáyih̄niigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'òogo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánoh̄oqs.

³ Dahadín, Nt'é bigh̄a k'e'oh'ad? nohwih̄niiyúgo, gábidoh̄nih, NohwiNant'a' hát'ìígo áhiit'ìí; áík'ehgo dagoshch'ì' nohwaa gode'aahgo nádoh̄oqs.

⁴ Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kih bitah na'iztínhíí bahyú ch'íná'it̄hgee dahast'òogo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad.

⁵ Áígee la' nadaaziiníí gádaabiṇ̄nii, Nt'é bigh̄a túlgayé k'e'oh'ad?

⁶ Jesus ánííhíí bee ágádaabiṇ̄nii; áík'ehgo onádaist'e'.

7 Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizlɔɔzgo bidiyágéhíí biká' dahdaihezɔnildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dahnezdaa.

8 Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lɛk'e; lá'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel.

9 Nnee bádih náseehíí lá'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo gádaan̄ii, Hosánna: NohweBik'eh̄n bizhi' yee higaahíí ba'ihégosini at'éé:

10 David, bits'á'dí' hadaakinelt'áahíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'eh̄n bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégosɔ: da'tiséyú goz'áadi', Hosánna.

11 Áídí' Jesus Jerúsalemyú n̄yáágo da'ch'okaq̄ah goz'áq̄ yune' oyáá: ákú dawahá daine'íídá ilk'dá', o'í'áágo Béthanyú nakits'áadahíí biłgo onákai.

12 Iskaq̄ hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silij;

13 Dańzaadí' ch'il fig bit'áq̄ golíigo o'áágo yiłtsáq̄go yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolı nzigo: áídá' yaa nyááadá' doo nt'é baa dahsné' da laq̄, bit'áq̄ zhá, figs doo hwahá daant'áq̄ dagee goldohíí bighá.

14 Áík'ehgo Jesus gábik̄nii, Kodí' godezt'i'go doo hadín nits'á'dí' nest'á' náyódáq̄ at'éé da. An̄íhíí bitsilke'yu daidezts'áq̄.

15 Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okaq̄ah goz'áq̄ yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'in̄ihi lá'íí nada'in̄ihi ch'in̄ihiyood nkegonyaa, lá'íí zhaali yiká' ilkáh ch'in̄adain̄iíí naz'aaníí nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahin̄iíhíí biká' dah'sdáhá aldo' nanyihesgo';

16 Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okaq̄ah goz'aaníí in̄í'yú ch'in̄áyiné' dago ngon'áq̄.

17 Áídí' bíł ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabiñii, Ya díínko doo bek'e'eshchijj da née? Shikjhií nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa kịh biyi' da'ch'okaqahíi holzeego hojii doleeł, áídá' nohwihíi daan'ijhií bigowa ádaagosolaa laa.

18 Begoz'aanii ye'ik'eda'ikchíhi hik'e okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díi ya'ikodaanzjídá' hagog'éégo daabizilheehíi ch'éh yaa natsidaakees: áídá' bee yił ch'ígó'aahíi nnee dawa bíł díyadaagot'eehíi bigha yédaaldzid lək'e.

19 Áídí' o'i'ááyú kịh goznildí' onázzaa.

20 T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadí' náhesgago daayiltsaa lək'e.

21 Jesus aníi n'íi Peter yénálniihgo gáyilñii, NohweBik'ehń, isaa, ch'il fig doo nant'áá át'éé da bílnñii n'íi náhesga laa.

22 Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nań baa daahohkíigo daahohdlaa.

23 Da'anii gádaanohwíldishñii, Dahadíń díi dził bich'j' hadziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' oni'dolné', yilñiiyúgo, la'íi bijii biyi'dí' doo bíł nagoki dago, áídá' aníihíi begolne' yodlaayúgo, da'aníihíi k'ehgo bá ádolñíi.

24 Ái bigha gádaanohwíldishñii, Dant'éhéta da'ohkaqahgo daahohkeedíi nohwaa do'négo daahohdlaa, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé.

25 La'íi dahayú nasozijgo da'ohkaqahgee dahadíń nohwil dahgoz'aa lək'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah aldó'.

26 Áídá' doo baa nádaagodeso'aa da lək'eyúgo,

nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíí áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áídí' Jerúsalemyú naanáakai: áígee da'ch'okaqah goz'aq̄ yuné' Jesus anádaalgo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi ła'íí Jews yánazíni baa hikaigo,

²⁸ Gádaabíłnii, Hadín bik'ehgo ánánt'íłł? Hadín naa godin'áago ánt'íłł?

²⁹ Jesus gádaabíłnii, Shíí áldó' dała'ándi nanohwídishkid, shíł nadaagołni'yúgo, shíí áldó' hadín bik'ehgo ánásht'íłłíí nohwíł nagoshni' doleeł.

³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká' dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Shíł nadaagołni'.

³¹ Łíł yádaakti'go gádaałłdi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwíłniih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdłaq̄ da lán?

³² Áídá', Nnee bits'á'dí'go daan'niihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nłł n'íigo yídaagołshíí bigha.

³³ Áík'ehgo Jesus gádaayíłnii, Néé doo baa nadaagohiilni'da. Jesus gánábíłdo'niiid, Shíí áldó' hadínbik'ehgo ánásht'íłłíí doo nohwíł nagoshni' da.

12

¹ Jesus íłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaakti' nkegonyaa. Ła' nnee dahts'aa k'eidnłáadá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogoéed, biká'dí' idést'iinií ágólaa, ła'íí bá

yiṇádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqáda' nzaadyú ni goz'aqayú óyáá.

² Da'nest'aqagee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yiṇádaadéz'ini yich'i' oyił'a', binest'a' la' bá náyiné'go.

³ Áída' bił ndaazdeelgo nyída'eshtkizhdá' dádílkqoqho onádais'a'.

⁴ Áída' bána'iziidíi la'ihí onaayíł'a'; án bitsits'in yiṇída'desñih, la'íi ncho'go ánádaabił'iídá' án aldo' onádais'a'.

⁵ Áída' la' onaayíł'a'; án daizes-híi; áída' da'áik'ehgo ląágo odaihes'a', la' nyída'eshtkizh, la'ihíi nadaistseed.

⁶ Áída' dała'á ná'godzii lək'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsı doleeł, niigo.

⁷ Áída' bidahts'aa yiṇádaadéz'ini gádaałıdı'nii, Díi dahts'aa hentíinií bíyéé doleełi át'éé, yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleeł n'íi daanohwiyéé doleeł.

⁸ Áik'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-híidá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'.

⁹ Áída' dahts'aa hentíinií bíyééhíi hago ádaabile'shą'? Án nádáhgo dahts'aa bá yiṇádaadéz'ii n'íi naiłtseedá' dahts'aa hentíinií la'ihí yá ch'ínáhohet'aah.

¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e' eshchinií doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kįh ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaní silji;

¹¹ Díi nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'iił, ái daanéel'iiigo nohwił díyadaagot'ee, nihiíi daahohshíi née?

12 Áídí' Jesus ha'ádaik'e' hádaat'íi ndi n̄nee lání yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bíí ádaabih̄niigo yídaagołs̄i l̄ek'ehíi bigh̄a; áik'ehgo bits'á' okai.

13 Áídí' ła' Phárisees daanlíni, ła' Hérod yil daagot'íni bilgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabihiljizh, daabich'o'núigo.

14 Ái baa hikaigo gádaabih̄nii, Ilch'ígó'aahíi, da'an̄ii ánniigo, n̄nee doo b̄nildzid dago yánlti'go bídaagonłzi; n̄nee doo ła' itisgo sínlti' da, áidá' Bik'ehgo'ih̄i'nań bich'í'zhin̄éego goz'aaní da'an̄iigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniilgo begoz'ąą née? Née dah née?

15 Bich'í' nadaahii'n̄iil née, née doo bich'í' nadaahii'n̄iil da née? Áidá' daazhógo ádaan̄iigo Jesus yígółs̄igo gádaabih̄nii, Nt'é bigh̄a yashti'íi bee daasholjizhgo ádaashildoh̄nii? Zhaali ła', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'íi.

16 Áik'ehgo ła' baa daiz'ąą. Jesus gádaabih̄nii, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'ąą? Caesar b̄yéhi łaą, daabih̄nii.

17 Áik'ehgo Jesus gádaabih̄nii, Caesar b̄yéehíi Caesar baa daanoh̄niil, áidá' Bik'ehgo'ih̄i'nań b̄yéehíi Bik'ehgo'ih̄i'nań baa daanoh̄niil. Áígee n̄nehíi bil díyadaagot'ee l̄ek'e.

18 Áídí' ła' Sáducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daan̄ihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkidgo gádaan̄ii,

19 Ilch'ígó'aahíi, Moses gánúigo nohwá k'e'eshchij̄i l̄ek'e. Ła' n̄nee bik'isn bi'aa yits'á' daztsaąyúgo, bichagháshé doo ła' dayúgo, n̄nehíi bik'isn n'íi bi'aa yil nnádo'n̄eelgo bik'isn n'íi chagháshé bá

ágodolñiil, ñiigo.

20 Łah ñnee ilk'isn gosts'idi daanlij lək'e, áí dantséhíí nnáágo bichagháshé doo ła' dago daztsą.

21 Bik'isn nakigeehíí yil nnaná'nnáágo dananástsą, bichagháshé doo ła' dago; taagigeehíí da'ágánánádzaa.

22 İlk'isyú gosts'idíí dawa nanezna', bichagháshé doo ła' dago. Dá'iké'yú isdzánhíí ąldó' daztsą.

23 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíí bi'aa doleeł? İlk'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaadá'.

24 Jesus gádaabilñii, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí doo bídaagonołsį dahíí bighą da'olsiih shį ya'?

25 Naach'idikáhgee doo nnádaach'ikse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ikse' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagoch'iljí.

26 Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' áńíhíí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyilñii, Shíí Abraham yokaąhíí nshłj, Isaac, Jacob ąldó' yokaąhíí nshłj.

27 Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íí yokaąhń nlij da, daahinaahíí zhą: áígee nohwíí dązhó da'olsiih.

28 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchíhi dała'á ñneehíí Jesus yil łahadaadit'áhgo yideztsąądá' Jesus goyáágo t'ąązhí' yich'į' hadziigo yígoksjídá' nayidilkid gánígo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé?

29 Jesus gábilñii, Dantsé begoz'aaníí díinko, Israel hat'i'íí daanohíni, ídaayesółts'ąą; Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Nant'án dała'á nli;.

30 Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhqo le', niyi'siziiníí dawa bee, ninatsekeesíí ła'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aaníí át'ée.

31 Nakigeehíí ágánánát'ée, Nit'ahdí' gólíiníí nił nzhqo le', dáni ídił njóqóhíí k'ehgo. Díí begoz'aaníí bitisgo at'ééhíí doo ła' da.

32 K'e'ılchiihíí gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nli, nñiihíí da'anii ánnii, ılch'ígó'aahíí, ba'ashhahíí doo ła' da, dabíí zhá:

33 Áń kojíí dawa bee koł nzhqoqo, konatsekeesíí dawa bee, koyi'siziiníí ła'íí konawodíí dawa bee, ła'íí kot'ahdí' gólíiníí koł nzhqoqo, dakó ídił ch'ijóqóhíí k'ehgo, áí okaqahgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nch'ihiniíí dawa didlídíí, ła'íí natseedíí Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nch'ihiniíí dawa bitisgo at'ée.

34 K'e'ılchiihíí góyáągo hadziigo Jesus yígoksjídá' gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí k'azhá itah nleeh łaą. Áí bikédí'go nnee daaste'go doo hadín nabínánłkid da.

35 Jesus da'ch'okaqah goz'ąą yuńe' ılch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éegoshá' begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi Christ David biye' nli, daanii?

36 David dabíí Holy Spirit yábiyiktí'go gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyıknñiid, Shigan dihe'nazhińéego sínada, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'ááhyú niñılzhı'.

37 David dabíí sheBik'ehń bilñiigo bozhíí;

hagot'éégoshá' biye' nliǰ áídá'? Áígee nnee láágo bił daagozhógo daidezts'ąą lək'e.

38 Jesus ilch'ígó'aahgee gáníí, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsąą, áí bidiyágé daanneezihi daagolǰigo nakaigo, ła'íí na'hiniih nadaagoz'ąąyú bich'í' ádaach'iniigo bił daanzhọq,

39 Jews ha'ánáséh nagoznil yuné' nnee yánazini dahnádinbǰhyú itah dahnánáztaągo, ła'íí da'idaągee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbǰhyú itah dahnánáztaągo aldó' bił daanzhọq:

40 Áí isdzáné itsaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, ła'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okąąh: áí itisgo biniiigonł'éégo bándaaagodot'aal.

41 Jesus zhaali biyi' ohilkaadíí bit'ahgee dahnez-daa, nnee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yinel'ǰigo: nnee láágo hádaaldzilíí bizhaali doo alch'ídé odaayihilkaad da lək'e.

42 Áídá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi ákú nýáágo zhaali naki doo ílínihi da oyiłkaad, áí nakigo zhaalilché'é íłǰí.

43 Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká anniidgo gádaayilnii, Da'anii gádaanohwıldishnii, Áí itsaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyiłkáad:

44 Nnee hádaaldzilíí bizhaali dálahzhí' zhá odaiheskaad, áídá' bíhíí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íí oyiłkáad.

13

¹ Áídí' Jesus da'ch'okąąh goz'ąadı' ch'ínyáágo, bit-silke'yu dała'a gábilnii, Ilch'ígo'aahíí, dín'ǰí, tséé ntso

laa nlt'éhi, la'íi kih ntso laa gonlt'éhi goznil!

² Jesus gábilnii, Ya' díi kih ízigo ádaagoszaahíi hí'íi née? Díi tséé ilká' dahnagoznííi doo la' ilká' dahnast'áa da doleel, dawa nanehilkaad doleel.

³ Áídí' da'ch'okáah goz'aanii hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo,

⁴ Nohwil nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bigózi doleel?

⁵ Jesus gádaabilnii godeyaa, Ídaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onohot'e' hela':

⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshíi, daaniigo; ái nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel.

⁷ Nagonlkaadíi ba'ikodaanohtsi, la'íi nagonlkaadíi baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwíi natsídaahiltq' da le'; ái dawa begolne'hi at'éé ndihíi t'ah doo hwahá nnágodáh da.

⁸ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'i' nanágonlkaad doleel, la'íi nnee dala'á binant'a' daagolínihíi aldó' ilch'i' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleel; shiná' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nyé'i daats'idits'ag doleel: ái koniidaagonl't'éehíi begodigháh doleel.

⁹ Áída' ídaa daagonohdzaa: yánádaaltihíi yaa nádaanohts'aa doleel; Jews ha'anátséh nagoznil yune'hanohwínáda'íltas doleel; la'íi nant'ančań hik'e ízigo nant'an daanliiníi daabináał shaa yádaakti'go biyahzhí' nadaasozi doo.

¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ntsé bil na'goni' ndi at'éé.

11 Nohwaa yá'iti'yú bił desohkaigo yánadaaltihíi yaa daanohwidez'aąyúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'ésha' dishñiih doo daanohsı da, ła'íi doo nohwiini' łaą da le': áidá' daazhógo nohwaa hi'né'íi baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíi yádaakti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yałti' doleeł.

12 Nnee ła' bik'isn zideeyú nyiiltéeh doleeł, ła'íi nnee ła' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, báą bilgo yich'ı' nanáda'idziidgo, ádaañiigo nabi'ditseed doleeł.

13 Shizhi' bee daanohwich'ozhíhíi bighą nnee dawa bił daanohcho' doleeł; áidá' dahadín dąngont'i'zhı' dahildqhiı hasdábi'dolteeł.

14 Áík'ehgo gołchqohgo o'ń'ihíi, Bik'ehgo'ihinań binkáayú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yałti' n'íi, doo bágoz'aą dagee sizıigo daah'ııdá', (dahadín ái yózhíhíi bił ıgózı le'), hadíi Judéa golzeeyú daagolíníi dził naz'aaní yich'ı' okeeh doo.

15 Dahadín bikıh biká'yú dahsdaahíi gódah ch'ínádáhgo bikıh yuné' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go.

16 ła'íi dahadín k'edolzaahíi yiyi' na'iziidíi t'aązhı' bidiyáge yaa nánódáh hela'.

17 Áıgee goldohíi daaltsaaníi ła'íi isdzáné mé daabiłbe'íi bá góyéé doleeł!

18 Haihíi biyi' ágónéh hela', daadohñiigo da'ohkąah.

19 Áıgee goldohíi Bik'ehgo'ihinań dawahá áyílaadi' godezt'i'go díi jıızhı' goyéégo nagowaahíi ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, ái doo be'ágánağonéh át'éé da.

20 Áígee goldohíí nohweBik'ehń doo dé'igodégo áyíílaa dayúgo, n̄nee doo ła' hasdáwáh át'éé da: áídá' n̄nee bitahasdlaahíí, dabíí yitahezlaahíí bigħá áígee goldohíí dé'igodégo áyíílaa.

21 Áígee n̄nee ła', Daadeh'íí, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'íí, nlahyú naghaa, nohwiłn̄niyúgo, doo daahohdłąą da:

22 Christ ádaadil'iiníí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'igóziníí ch'i'nah ádaile', ła'íí ízisgo ánda'ol'íh doleeł, yídaanel'ąayúgo áí bee n̄nee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikkaad doleeł.

23 Áík'ehgo ídaa daagonohdząą: ídaayesołts'ąą, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwił nagosisn̄i'.

24 Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dīłhił doleeł, t'égona'áihíí doo bee got'ij da doleeł,

25 Ts'iksqsé yáadí' nanihidéh doleeł, ła'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doleeł.

26 Áígee shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, ła'íí dázho shits'ą'idindláadgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidołtseeł.

27 Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíí d̄íídí', ni'gosdzán nel'ąadı' yáá nel'ąazhi' íł íła'ádaile'.

28 Ch'il fig holzéhi bits'ą'dí' nohwił ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehd' bit'ąą daagoleehyúgo k'ad shíí nágodleehego bídaagonok̄s̄i:

29 Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'jídá', k'ad náshdaałzhi' alhánégo godziihgo bídaagonok̄s̄i:

30 Da'an̄ii gánohwiłdishn̄ii, d̄íí daakinolt'ijhíí doo

nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwiłdéniiidíí dawa begolzaago zhá.

³¹ Yáá hik'e ni'goszán biłgo bech'ígonáh doleel; áidá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³² Hadíí bijjı shıhıí dagohıí da'kwıí bik'ehekéézgo shıhıí ágone'ıí nnee doo la' yígolsı da, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı la'ıí biYe' ndi doo yıdaagolsı da, shiTaa zhá yígolsı.

³³ Da'os'ah begonáh shıhıí doo bídaagonolsı dahıí bigha ıdaa daagonohdzaa, biká nádaadeht'ııh, la'ıí da'ohkaah.

³⁴ Shıí, nnee k'ehgo Niyááhıí, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhıí k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidıí bıyéé gólıınıı yebik'ehgo áyılaa, dała'á daantııgee binasdziid golııgo; la'ıí dáádıtıh yaasidaahıí nádét'ııhgo yángon' áa.

³⁵ Áik'ehgo nádaadeht'ııh: bikıh golıınıı da'os'ah nadáh doleehı doo bídaagonolsı da, o'ı'áago shı, t'é'ıs ahgo, tazhik'áne ádaanıigo, dagohıí t'ahbı shı nadáh doleel.

³⁶ Doo nádaadeht'ııh dayúgo dahıko nádaalgo da'ohhoshgo nohwıká niigháh.

³⁷ Ádaanohwiłdishnıihıí da'ái nnee dawa ádaabıłdishnıi, Nádaadeht'ııh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'ıí bee bıná'gonıihgo da'ıdaaahı', la'ıí bán benilzoolé da'ádıhgo bán alzaahi daadaaahı' naki yılkaah godziih: okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi biłgo hagot'éégo dánant'ı'eego Jesus daayıltsodgo daayizılheego yee ndaagoshchıı lék'e.

² Áídá', Doo da'idaqahíí bijjii daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochijhgo godnch'aad doleełhi at'ééhíí bigha, daanii.

³ Béthanyú Simon, lóód doo ínádih dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íí, bigowa yune' Jesus iyaaqo sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ilíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áqgo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'ilgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lək'e.

⁴ Áígee la' doo bil dábik'eh dago gádaałkdi'nii, Nt'é bigha ik'ahíí da'ilíí yishchjii?

⁵ Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izljigo nahaznii lánshj n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhií bitahi'niih le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yida'iltah lək'e.

⁶ Áídá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabilđohnii da; hant'é bigha nadaanołt'og? Nt'éégo áshíílaa.

⁷ Tédaat'iyéhií dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'ijgee nt'éégo ádaal'ij doleeł: áídá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł.

⁸ Yínel'aqahíí aqł layiilaa: doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid.

⁹ Da'anii gádaanohwłdishnii, Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godiníhgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adáahíí itah nlíni, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleełgo.

¹¹ Áí daidezts'aqadá' bil daagozhóq lək'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aq. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká' déz'ij.

12 Bání benilzoolé da'ádihgo bání alzaahi daadaaní, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniihgee dibelíí zhaazhé zesdjidá', bitsilke'yu Jesus gádaayilñii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaní hayú ná ilch'í'daagohiidle'?

13 Áídí' bitsilke'yu naki oyil'a', gáyilñiigo, Ti'i, kih goznilyú doh'aash, áígee nñee la' tús tú beyo'áhi nohwaa hináh doleek: án biké'doh'aash.

14 Dahayú ha'ayááyú, nñee bigową golíiníí gábildohñiih, Ilch'ígó'aahíí gáníñii, Gosta' nakaahíí hayú bágóz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bil da'ishąą doleek?

15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yune', ilk'idá' dawa sinili, nohwiba' goz'ąayú bil nkáh doleek: ákóne' nohwá ilch'í'gohle'.

16 Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kih goznilyú ó'áázh, ákú Jesus da'ádaabiñii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaní ilch'í'daizlaa.

17 Áídí' o'i'ááyú Jesus nakits'adahíí yil hikai.

18 Áígee da'iyąągo naháztaąądá' Jesus gáníí, Da'anii gánohwidishñii, Nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleek, hadín bil dała' ishaaní.

19 Áík'ehgo doo bil daagozhóó dago dała'á daantíigo, Ya' shíí néé? daabiñii nkegonyaa.

20 Jesus gádaabiñii, Nakits'adah daanohiiníí dała'á, hadíí its'aa biyi'zhí' dała' bil éedisht'áhi.

21 Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolñiik: áídá' nñee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleek! Áí nñeehíí doo bi'deshchjį dayúgo bá nt'ée doleek ni'.

22 Da'iyąągo Jesus bání náidn'ąągo ya'ihénzigo

oskaqáda' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitaizniih, Nkóh, daohsaq: díí shits'í at'éé, ñiigo.

23 Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkqaq, áí ya'ihénzigo oskaqáda' iltah daizkqaqgo dawa daayodlaq.

24 Jesus gádaabilñii, Díínko shidił nñee ląągo bá idijookíí bee ánídégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nñee bilgo ląngont'aahi at'éé.

25 Da'aniigo gádaanohwildishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanashdláq da, dahadíí bi-jií Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąayú ánídéhi naadishdląqgo zhá.

26 Áídí' sį ła' hadaidez'ąqáda', dził Olives holzéhi si'ąayú okai.

27 Áígee Jesus gádaabilñii, Tł'é'go áshi'dilñe'híí bigha daanohwigha t'ąqzhi' ádaahñe': díí baa k'e'eshchiiníí k'ehgo, Dibeljií Nanyoodíí biní'dishñih, áík'ehgo dibelji'híí da'adzaayú nkenelt'ee doleel.

28 Áídá' dasiitsąqáda' naadisdzaago Gálileeyú no-hwádih disháh doleel.

29 Peter gábilñii, Nñee dawa nits'ą' t'ąqzhi' ánadaasdaa ndi, shíí doo ágáoshñe' at'éé da.

30 Jesus gánábildo'ñiid, Da'aniigo gánildishñii, Tł'é'go tazhik'áne doo hwahá nakidn áñiih dadá' taadn, Áń doo bígonsį da, shildinñiil.

31 Áídá' Peter nawode gábilñii, Dała' nił dastsaah ndi, Áń doo bígonsį da, doo niłdoshñiih at'éé da. Ła'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanñiid.

32 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Dádzaq nahísóotaq,

oshkaahyú déyáádá’.

³³ Áídí’ Peter, James, la’íí John yil okai, áígee Jesus dázhó doo bil gozhóó dago bijíí nñiih nkegonyaa lèk’e.

³⁴ Áík’ehgo gádaabilñii, Shiyi’siziiníí dázhó doo bil gozhóó da, dák’azhá dastsaahíí ga’at’ée; dádzaa nahísóotaago daadeh’íí.

³⁵ Áídí’ da’anahyú óyááyú ni’zhì’ adzaadá’ okaaah, gáníígo, Bígonedzaayúgo, díí shich’ì’ begodigháhíí shits’á’zhì’ begodogaal.

³⁶ Gánádi’ñii, Ábba, shiTaa, doo nt’é ná nyee da; díí hishdlaa doleeíí shits’á’zhì’ ánle’: áídá’ shíí doo beshik’eh da, ni zhá benik’eh.

³⁷ Áídí’ bitsilke’yu dá’ìlthoshgo yaa nadzaa, áík’ehgo Peter gáyilñii, Simon, ilhosh née? Da’á’á ledihikeezzhì’ ndisha’ doo dín’íí le’ágot’ee da née?

³⁸ Daadeh’íígo da’ohkaah, nanohwída’dintaah bídaanoldzil doleeííí bigha. Nohwiyi’siziiníí da’anii hat’íí ndi nohwits’íhíí doo nldzil da.

³⁹ Áídí’ onaanádaayú da’ágánádi’niigo naa’okaaah.

⁴⁰ Áídí’ bitsilke’yu da’ìlthoshgo yaa nánádzáá, (dázhó bil daanzigo,) áígee hant’é daañiih shíhíí doo yídaagolsì da lèk’e.

⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabilñii, Akú da’olhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí’adí’, shíí, nnee k’ehgo Niyááhíí, nnee doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí bilák’e shí’dilteehgo ch’íshí’det’aaahíí ilk’idá’ biká’ngonyáá.

⁴² Nádohkáh, hiikaah le’: ch’íshí’aahíí kodí’ hi-gaal.

⁴³ Dagoshch’ì’ Jesus t’ah yałti’dá’, Judas,

nakits'ádahíi bił itah nlíni, n̄nee l̄áágo bésh be'idiltk̄ishé la'íi ts̄i be'idiltk̄ishé dahdaayin̄iigo okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazíni daabides'a'íi yił nálsáá.

44 Ch'íbí'aah doleehíi ilk'idá' bebígózi doleehíi yengon'áá l̄ék'e, gáníigo, Hadín hist̄s'qsíi án doleek; daahołtsoodgo bin̄ádaadeh'íigo bił dohkáh.

45 Áík'ehgo Judas ákú nyáágo dagoshch'í' Jesus yich'í' daheswodgo, Ikch'ígó'aahíi, Ikch'ígó'aahíi, yiłniigo yizts'qs.

46 Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayiltsood.

47 Áídá' bit'ahgee naziiníi dała'a bibéshbe'idiltk̄ishé hayidziigo okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yonthizhgo bijaa naidnlgizh l̄ék'e.

48 Áídí' Jesus n̄nee baa nánksaḡahíi gádaayih̄ni, Ya' bésh be'idiltk̄ishé la'íi ts̄i be'idiltk̄ishé dahdaanoñniigo daashołtsoodgo nánoksaa née, in'íihíi daach'iltsoodhíi k'ehgo?

49 Dawa j̄i la' da'ch'okaḡah goz'aa yun̄e' nohwil ch'ídaagonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashołtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleehíi bigha ánágot'íi.

50 Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

51 N̄nee áníd nagháhihi nak'a'ligaihi zhá bi-nasti'go Jesus yiké' itah higaał l̄ék'e; án n̄nee áníd nakaiyéhi bił ndaazdeel:

52 Áídá' nak'a' binasti' n'íi yiwi' halwodgo dálichiiigo ch'a'olwod.

53 Nñee Jesus daabiltsoodíí okaḗah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yił hikai: áígee okaḗah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo íla'adzaa lèk'e.

54 Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaḗah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikìh binaa lé'dit'jìh yunè' ha'ayáá: áígee kọ' diltì'zhì' aasinilíi yił naháztḗḗ, nániildziilgo.

55 Okaḗah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánádaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'jìgo, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'jì ndi doo la' da lèk'e.

56 Lááni daazhógo ádaañiigo baa dahgo'aahgo baa yádaalti' ndi doo la' lèk'ee da.

57 Áígee nñee la' daahizì'go léda'ilchoogo baa yádaalti', gádaañiigo,

58 Án gáníigo daadihiits'ag ni', Díi kìh biyi' da'ch'okaḗahi nñee áyíílaahíi taanágoshnìt, áídí' taagi jìj hileehgo la'ihíi nñee doo áyíílaa dahíi ánágoshdle', ñiigo.

59 Gádaañii ndi doo lèk'eego ádaañii da.

60 Áídí' okaḗah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ihní'gee hizì'go Jesus nayídilkidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nñiihgo hadziih da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yádaalti'íi hago'at'éé?

61 Áídá' Jesus doo nt'é ñii dago doo t'aaqzhì' hanádzii da. Okaḗah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínádkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ Dilzini biYe' nílíi née? bilñii.

62 Jesus, Ha'oh, án nshlìj, ñii: shíi nñee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídáágo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidołtséł.

63 Áík'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé idánayihesdzíízdá' gáníí, Nt'é bighą nnee ła'i baa nanaagolni' doleeł?

64 Bik'ehgo'ihinań nchọ'go yaa yałti'íi daadis-ots'ąą: hagog'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bąngonot'aah.

65 Áídí' ła' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, ła'íi binii yináda'isti'dá' nádainłts'į, Bik'ehgo'ihinań binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'į shįhíi nohwil nagolni', daabiłniigo; ła'íi aasiłilíi bitł'adaayika' lęk'e.

66 Peter yúyahyú kįh biąaa łaedn'aahíi biyi' yune' sidaadá' isdzán, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá:

67 Áń Peter kọ'zhį' náníłdziilgo yo'įidá', Ni la' alđó' Jesus, Nazaréne nłni, bił na'aash ni', biłni.

68 Áídá', Dah, hant'é nniigo anniihíi doo bígonsį da, nii. Áídí' kįh bahgee ch'ínągohen'ąáyú ch'ínyáá; áígee tazhik'áne anniid lęk'e.

69 Áígee isdzán na'iziidi naabiłłtsąą, áík'ehgo áígee naziiníi gáyilni, Díi nneehíi ái itah nłi.

70 Áídá', Dah, naado'niid. Dět'įhék'e áígee naziiníi Peter gánádaayilđo'niid, Da'anii ni ái itah nłi: Gálileedí' gonłi, ái yádaakti'híi k'ehgo yánłti'.

71 Áídá' Peter bitł'a dahdidilniihgo hashkeego nchọ'go yałti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yádaakti'íi doo bígonsį da.

72 Nt'éégo tazhik'áne ánado'niid nakidngee. Peter Jesus gábiłniid n'íi yénalniih, Tazhik'áne doo hwahá nakidn aniih dadá' taadngee, Áń doo bígonsį da, shįłdinłi. Ái yaa natsekeesgo hichag

lèk'e.

15

¹ Hayilkááyú okaḗah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aaní ye'ik'eda'ílkhíhi, ła'íi yánádaaltihi dawa biłgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchijj, áidí' kidaist'qodá' dahdainlqozgo Pílate yaa daidez'ąą.

² Áígee Pílate Jesus nayídilkid, Ya' ni Jews ízisgo biNant'a'i nłj née? Da'áígee ánnii, biłnii, Jesus.

³ Okaḗah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi doo ałch'ídéyú baa dahgoz'ąą da; ndi doo nt'é nii da lèk'e.

⁴⁻⁵ Áík'ehgo Pílate nabínádkid, Nihíi doo nt'é shiłnii da née? Doo ałch'ídéyú naa dahgost'ąą da laą akoh.

⁶ Bitis hagowáh n'íi bee bíná'godinłhgo da'idąągee ha'áshijeedíi dała'a, hadíi nnee hádaat'iinií, Pílate bá ch'ínáyılteeh lèk'e.

⁷ Áígee nnee, Barábbas holzéhi, ha'ásitijj lèk'e; án nnee nant'án agohet'aa nkegonyaago nada'iltseedihi yił ha'áshijeed.

⁸ Áík'ehgo nnee Pílate yaa náńsąągo daadil-woshgo gádaayılłnii, Da'ánál'ijhíi k'ehgo nohwá ánléh.

⁹ Ya' Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteehgo hádaaht'ijj née? biłnii, Pílate.

¹⁰ Pílate yígólłj, nnee dawa Jesus bił daanzhọqhíi bigḗa okaḗah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi Jesus yik'edaanniihgo baa daabidez'ąą.

¹¹ Áidá' okaḗah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nnee łaągo íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa,

gádaayilniigo, Barábbas nohwá ch'ínáníttech, daadohni.

12 Áík'ehgo Pílate gánádaabilido'niid, Jews ízigo biNant'a', daadohniigo daahohshíhishá' hago laa nohwá áshléh áídá'?

13 Áídá' nnádaadidilghaazhgo, Tsì'ìlna'áhi bíhołkałgo zodée, daanii.

14 Nt'é bigha, hant'é bee nch'ogo adzaago? nii, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, Tsì'ìlna'áhi bíhołkałgo zodée, daanii.

15 Áík'ehgo Pílate nneehíi yil daagoyilshóó hát'íigo Barábbas bich'í' ch'ínánítíí, áídá' Jesus habí'oltsaazdá' tsì'ìlna'áhi bíhołkałgo zideego nneehíi yaa daidez'aa.

16 Áídí' silááda yáná'itih goz'aa yune', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee silááda dawa baa íla'ádaizlaa.

17 Áídí' diyágé lichíigo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi náníhezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa.

18 Áídí' daidnłsigo ádaadil'íigo, Gozhóó, Jews ízigo biNant'a' níini, daabilniigo yaa daadilwosh nkegonyaa lék'e.

19 Áídí' tsì bee bitsits'inyú nádainłtish, áídí' bik'ídaadihizheeh, áídí' biyahzhí' nádaahilzhishgo daayokaa nádaadi'niihé lék'e.

20 Aał baa daadlohdá' diyágé lichíigo dot'izh níi yaa daidnłtsoozdá' dabíi bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsì'ìlna'áhi yiká' daizilheeyú bíl nádezaa.

21 Nnee la', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaałgo, silááda tsì'ìlna'áhi yogheelgo ádaabizlaa.

22 Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bił nánzáá; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

23 Áígee wine, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, bił nadesdziidgo Jesus yaa daizkáá; áídá' doo yodlaa da.

24 Áígee tsj'ılna'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ılta'isniigo yigha da'diljoł lek'e, hadıı gonesnaahıı bıyéé hileehgo.

25 Ngost'ái bik'ehenkéézgee tsj'ılna'áhi yídaabiskal lek'e.

26 Nt'é baa dahgost'aanıı ádaagozlaago dııńko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchijı.

27 Áígee nnee da'in'ijhıı naki alđó' Jesus ba'ashhahdı' tsj'ılna'áhi bıdaahaskał, ła' dihe'nazhińéego, ła'ıı be'eshganzhińéego.

28 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiniı, Begoz'aanıı doo yikısk'eh ádaat'ee dahıı bił da'ch'ołtag lek'e, nıi n'ıı begolzaa.

29 Bahyú ch'ıhikáhıı bitsits'in daidıktasgo yati' yee daabokáalgo gádaanıı, Háháı', biyi' da'ch'okaaıhıı taagoshniłgo taagi jıı hileehgo anágoshdle', nıı ni',

30 Halaa, dani hasdá'ıdnlteehgo tsj'ılna'áhi biká'dı' gódah ch'ınnáh.

31 Okaaıh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi biłgo Jesus yaa daadloh, gádaakıdı'niigo, Nnee ła'ıı hasdáyihıniıł; áídá' bııhıı doo hasdá'ıdilteeh da.

32 Christ, Israel hat'ı'ıı izisgo biNant'a' nliinıı, halaa tsj'ılna'áhi yiká'dı' naadowáh, áík'ehgo daahihııltsaaıgo zhá daahohııdlaaıh. Áıdı' bit'ahyú tsj'ılna'áhi bił bıdaach'iskałıı yati' yee daabokáal

lék'e.

³³ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhì' ni' biká' da-hot'éhé godilhil gozlij lek'e.

³⁴ Taagi nehenkéézzgo Jesus nádidilghaazhgo gáníí, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí, Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é laq bigha shits'á'zhì' ándzaa? golzeego ágolzee.

³⁵ Ła' áígee nadaaziiníí daabidits'ago, Isaa, Elías yich'ì' anii, daanii.

³⁶ Ła' nádilwodgo tú daabits'osíí vinegar yiyi' naiz'aq, ádí' tsì yaa dahyiz'aqgo Jesus bizé'zhì' dahyída'nłtsiih, gáníigo, Ntsént'ah; bídaagonolzih, Elías baa higháhgo nanábidilteeh shì.

³⁷ Ádí' Jesus nádidilghaazhgo oyol.

³⁸ Áígee kih biyi' da'ch'okaahíí biyi' yuñe' daad-intsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idlád lek'e.

³⁹ Siláada dałá'á gonenadín binant'a'íí Jesus bich'ì'go siziiníí Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yígoksjídá' gáníí, Díí nñeehíí da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlíni laq.

⁴⁰ Isdzáné anahdí' nazij daabineł'íggo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baqahíí, ł'íí Salóme bilgo, itah nazij lek'e.

⁴¹ Áí Jesus Gálileeyú naghada' biké' anákah lek'e, bich'odaaniigo; ł'íí isdzáné Jerúsalemyú bil hikaihíí aldó' ląágo itah nadaazij.

⁴² K'ad o'i'aahyú ilch'ì'golne'íí bijij, áí iskaq hik'e Jews daagodnłsiníí bijij doleelhíí bigha.

⁴³ Nñee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' hah dago Pílate yich'ì' oyáá, Jesus bits'ihíí yíyókeedgo; án nñee godnłsíni, yánadaaltihíí

itah nłını, Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleeńı yıbad sidáhi.

⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaa şı dasha'at'éé nzıgo, siláada binant'a' yıká ánnıidgo nayıdıkıd, Ik'idá' daztsaa néé? yılınıigo.

⁴⁵ Áık'ehgo siláada binant'a', Ha'oh, daztsaa, bılnııiddá' Pílate Jesus bits'ihıı Joseph yaa yiden'áá.

⁴⁶ Áık'ehgo Joseph nak'a'lıgahi nıt'éhi nayihesnıı, áıdı' Jesus bits'ihıı tsı'ılma'áhi yıká'dı' nanáıdnıtııgo nak'a'lıgahi yık'ıyidesdiz, áıdı' tsébiı'ı'ángo ágolzaa yune' nyınlıtııdá' tséé yıdaıdenłhız lək'e.

⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joseş baá bıłgo hayú nnıltııńı daayo'ıı nı'.

16

¹ Jews daagodnısinıı bıjıı aaldá' Mary Mágdalene, Mary, James baqahıı, Salóme bıłgo, ik'ah likagolchinıhıı nadaahesnıı nı', Jesus bits'ı yee yıdızhısh doleełgo.

² Áık'ehgo dázho t'ahbı godılzinıı bıjıı ya'ái ha-gaalda' tsébiı'ı'ányú hikai.

³ Áıgee, Hadıńsha' tséé daadin'áqahıı nohwá yó'ıdołhis? daakıdı'nıı.

⁴ Áıdı' hadag daadéz'ııgo tséé n'ıı yó'olyızgo daayıltsaa; tséé dázho nchaago.

⁵ Tsébiı'ı'án yune' ha'ákaidá' nnee áńı nagháhihi, bı'ıı nneezi ıgahi dihe'nazhınéego sidaago daayıltsaa; áık'ehgo tsıdaadolyız lək'e.

⁶ Áıdá' nneehıı gádaabıııı, Tsıdaadołhez hela': Jesus, Názaıethdı' gólını, tsı'ılma'áhi bıheskał n'ıı bıká hadaanohtaago bıgonsı: án naadııdzaa nı'; doo hak'i da: nnıltıı n'ııgee daadeh'ıı.

7 Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter bilgo, Jesus Gálileeyú nohwáđih deyaa, bikdohñiih: ákú daabidołtsééł, da'ánohwiñiihí k'ehgo.

8 Áídí' tsébií'í'ándí' dahale ch'ínákaidá' nádnkij; daiditłid la'íi bil díyadaagot'ee daasilij; nédaildzidgo doo hadín nt'é daayihñii da lék'e.

9 Godilziníi bijji t'ahbi Jesus daztsaądí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'i' hit'ijigo ádelzaa, áí isdzánhíi biyi'dí' ch'iidn gosts'idi haniyóod n'íi.

10 Án nñee Jesus yil nakai n'íi doo bil daagozhóó dago chaal naháztaąyú yaa nyáágo yil nagosni'.

11 Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'ijigo ya'ikodaanzij ndi doo daayodłąą da lék'e.

12 Áí bikedí'go Jesus yil nakai n'íi naki itink'ehyú hi'aashgo bich'i' lahgo hit'ijigo ádelzaa.

13 Áídí' onát'aazhgo la'ihíi yil nadaagosni' ndi doo daabodłąą da lék'e.

14 Áí bikedí'go bitsilke'yu łats'adahíi da'iyaaągo naháztaągo Jesus bich'i' hit'ijigo ádelzaa, áígee doo da'odłąą dago bijii daantł'izii bighą bich'i' yádaakti', daztsaądí' naadiidzaahíi bikedí'go la' daabo'ijihíi doo daayodłąą dahíi bighą.

15 Áídí' gábilñii, Ni'godzán dágoz'ąą nt'éégo yati' baa gozhóni nñee dawa baa bil nadaagołñi' le'.

16 Dahadín odłąądí' baptize ábi'delzaahíi hasdádolteek; áídá' dahadín doo odłąą dahíi dahazhi' biniigonł'éégo bá ngodot'aał.

17 Áídí' díínko godiyihgo ánagot'ijhíi da'odlaaníi ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleek; la'íi yati' lahgo at'éégo yee yádaakti' doleek;

18 Ch'osh bik'asda' golíni nádaihiniil doleel; dant'éhéta kozilheehí daidląą ndi doo hago ádaabile' da doleel; ła'íi daannihíi yiká' ndaadilniigo nádaadziih doleel.

19 Áík'ehgo Jesus ąął bich'í' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltíi, áígee Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhińéego dahnezdaa.

20 Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagolni' lək'e, beBik'ehń yił nliigo nada'iziidgo, godiyińgo ánágot'íikíi bee biyati' da'anii at'éhi ch'í'nah áile'go. Doleelgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049